

EUROPSKA
KOMISIJA

Bruxelles, 14.10.2019.
COM(2019) 455 final

**IZVJEŠĆE KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU, EUROPSKOM
GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA**

o provedbi sporazumâ o slobodnoj trgovini

1 January 2018 - 31 December 2018

{SWD(2019) 370 final}

Sadržaj

PREGLED SPORAZUMA OBUVHAĆENIH OVIM IZVJEŠĆEM.....	2
1. UVOD	4
2. PREGLED GLAVNIH ZAKLJUČAKA.....	6
2.1. Opći pregled	6
2.2. Ostvareni napredak i ključna otvorena pitanja	8
3. NOVA GENERACIJA SPORAZUMA O SLOBODNOJ TRGOVINI	9
3.1. Trgovinski sporazum između EU-a i Južne Koreje	9
3.2. Trgovinski sporazum između EU-a i Kolumbije, Ekvadora i Perua	10
3.3. Sporazum o pridruživanju između EU-a i Srednje Amerike	12
3.4. Sveobuhvatni gospodarski i trgovinski sporazum između EU-a i Kanade (CETA).....	12
4. PODRUČJA PRODUBLJENE I SVEOBUVHATNE SLOBODNE TRGOVINE (DCFTA-E).....	15
4.2. Gruzija.....	15
4.2. Moldova	16
4.3. Ukrajina.....	16
5. SPORAZUMI O SLOBODNOJ TRGOVINI PRVE GENERACIJE.....	17
5.1. Švicarska	17
5.2. Norveška	18
5.3. Sredozemne zemlje i zemlje Bliskog istoka	18
5.4. Meksiko.....	19
5.5. Čile	20
5.6. Carinska unija s Turskom.....	20
5.7. Sporazumi o stabilizaciji i pridruživanju sa zemljama zapadnog Balkana	21
6. SPORAZUMI O GOSPODARSKOM PARTNERSTVU (SGP-OVI) S AFRIČKIM, KARIPSKIM I PACIFIČKIM ZEMLJAMA.....	22
6.1. Sporazum o gospodarskom partnerstvu s Južnoafričkom razvojnom zajednicom (SADC)	22
6.2. Privremeni sporazum o gospodarskom partnerstvu s državama istočne i južne Afrike (ESA)	23
6.3. Privremeni sporazum o gospodarskom partnerstvu s Côte d'Ivoire.....	23
6.4. Privremeni sporazum o gospodarskom partnerstvu (SGP) s Ganom	24
6.5. Sporazum o gospodarskom partnerstvu (SGP) sa srednjom Afrikom (Kamerun).....	24
6.6. Sporazum o gospodarskom partnerstvu s Forumom karipske skupine AKP-a (CARIFORUM)	25
6.7. Sporazum o gospodarskom partnerstvu (SGP) s pacifičkim zemljama.....	25
7. TRGOVINA I ODRŽIVI RAZVOJ: NAJNOVIJE AKTIVNOSTI	26
8. TRGOVINA POLJOPRIVREDNO-PREHRAMBENIM PROIZVODIMA NA TEMELJU EU-OVIH TRGOVINSKIH SPORAZUMA: NAJNOVIJA KRETANJA.....	29
9. AKTIVNOSTI U TIJEKU U ODREĐENIM PODRUČJIMA.....	32
9.1. Mala i srednja poduzeća (MSP-ovi)	32
9.2. Usluge	34
9.3. Sporazum o gospodarskom partnerstvu između EU-a i Japana – pripremni rad	35
9.4. Poboljšanje iskorištavanja EU-ovih trgovinskih sporazuma	36
10. PRAVNA PROVEDBA.....	37
10.1. Rješavanje sporova s Južnom Korejom.....	37
10.2. Rješavanje sporova s Ukrajinom	37
10.3. Rješavanje sporova s Južnoafričkom carinskom unijom.....	38
11. ZAKLJUČCI	38
PRILOG 1.: STOPE ISKORIŠTENOSTI POVLASTICA ZA UVOD U EU.....	39
PRILOG 2.: STOPE ISKORIŠTENOSTI POVLASTICA ZA IZVOZ IZ EU-A	40

PREGLED SPORAZUMA OBUHVAĆENIH OVIM IZVJEŠĆEM

<u>„Nova generacija” sporazuma o povlaštenoj trgovini</u>	
Partner	Primjenjuje se od
Sporazum o slobodnoj trgovini između EU-a i Južne Koreje	1. srpnja 2011.
Sporazum o trgovini između EU-a, Kolumbije, Perua i Ekvadora	1. ožujka 2013. za Peru; 1. kolovoza 2013. za Kolumbiju; 1. siječnja 2017. za Ekvador
Sporazum o pridruživanju između EU-a i Srednje Amerike	1. kolovoza 2013.: trgovinski stup primjenjuje se s Hondurasom, Nikaragvom i Panamom, 1. listopada 2013.: Kostarikom i El Salvadorom; 1. prosinca 2013.: Gvatemalom.
Sveobuhvatni gospodarski i trgovinski sporazum između EU-a i Kanade (CETA)	21. rujna 2017.

<u>Područja produbljene i sveobuhvatne slobodne trgovine (DCFTA-e)</u>	
Partner	Primjenjuje se od
EU – Gruzija	1. rujna 2014., stupio je na snagu 1. srpnja 2016.
EU – Moldova	1. rujna 2014., stupio je na snagu 1. srpnja 2016.
EU – Ukrajina	1. siječnja 2016., stupio je na snagu 1. rujna 2017.

<u>„Prva generacija” sporazuma o povlaštenoj trgovini</u>	
Partner	Primjenjuje se od
Carinska unija između EU-a i Turske	Sporazum o pridruživanju potpisani 1963.; posljednja faza carinske unije dovršena 1. siječnja 1996.
EU – Švicarska	1972.
EU – Norveška	1. srpnja 1973.
EU – Izrael	1. siječnja 1996.
EU – Jordan	1. svibnja 2002.
EU – Palestina ¹	1. srpnja 1997.
EU – Tunis	1. ožujka 1998.
EU – Maroko	18. ožujka 2000.
EU – Libanon	1. ožujka 2003.
EU – Egipat	21. prosinca 2003.
EU – Alžir	1. rujna 2005.
Globalni sporazum između EU-a i	Primjenjuje se za robu od 1. srpnja 2000.;

¹ Ovaj naziv ne tumači se kao da se njime priznaje Država Palestine niti se njime dovode u pitanje pojedinačna stajališta država članica u vezi s time.

Meksika	primjenjuje se za usluge od 1. ožujka 2001.
Sporazum o pridruživanju između EU-a i Čilea	1. veljače 2003.
SSP između EU-a i Sjeverne Makedonije ²	Privremeni sporazum o trgovini 1. lipnja 2001.
SSP između EU-a i Albanije	Privremeni sporazum o trgovini 1. prosinca 2006.
SSP između EU-a i Crne Gore	Privremeni sporazum o trgovini 1. siječnja 2008.
SSP između EU-a i Srbije	Privremeni sporazum o trgovini za Srbiju: 1. veljače 2009.; za EU: 8. prosinca 2009.
SSP između EU-a i Bosne i Hercegovine	Privremeni sporazum o trgovini 1. srpnja 2008.
SSP između EU-a i Kosova ³	1. travnja 2016.
Sporazumi o gospodarskom partnerstvu s afričkim, karipskim i pacifičkim zemljama	
EU i Južnoafrička razvojna zajednica (SADC)	10. listopada 2016. za Bocvanu, Esvatini, Lesoto, Namibiju i Južnu Afriku; 4. veljače 2018. za Mozambik.
EU i države istočne i južne Afrike (privremeno)	14. svibnja 2012. za Madagaskar, Mauricijus, Sejšele i Zimbabve ⁴
EU i Côte d'Ivoire (privremeno)	3. rujna 2016.
EU i Gana (privremeno)	15. prosinca 2016.
EU i srednja Afrika (Kamerun)	4. kolovoza 2014. za Kamerun
EU i CARIFORUM	29. prosinca 2008. za Antigvu i Barbudu, Belize, Bahame, Barbados, Dominiku, Dominikansku Republiku, Grenadu, Gvajanu, Jamajku, Sveti Kristofor i Nevis, Svetu Luciju, Sveti Vincent i Grenadine, Surinam te Trinidad i Tobago.
EU i pacifičke zemlje (privremeno)	20. prosinca 2009. za Papuu Novu Gvineju; 28. srpnja 2014. za Fidži ⁵

² Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju

³ Ovim se nazivom ne dovode u pitanje stajališta o statusu te je on u skladu s RVSUN-om 1244/1999 i mišljenjem Međunarodnog suda o proglašenju neovisnosti Kosova.

⁴ Sporazum se od 7. veljače 2019. primjenjuje na Komore.

⁵ Sporazum se od 31. prosinca 2018. primjenjuje i na Samou.

1. UVOD

U svojoj Komunikaciji [Trgovina za sve⁶](#) iz 2015. Komisija se obvezala izdavati godišnja izvješća o provedbi najvažnijih sporazuma Europske Unije (EU). Ovo je treće izvješće o tom pitanju⁷.

Europska trgovinska politika znatno se razvila od 2015. i EU je sklopio i počeo primjenjivati nove trgovinske sporazume s Ekvadorom, Kanadom i Japanom, Sporazum o gospodarskom partnerstvu s Južnoafričkom razvojnom zajednicom (SADC), privremene SGP-ove s Ganom i Côte d'Ivoireom te sporazum o području produbljene i sveobuhvatne slobodne trgovine s Ukrajinom. U tijeku je ratifikacija trgovinskih sporazuma sklopljenih sa Singapurom (2012.) i Vijetnamom (prosinac 2015.). U 2018. 31 % trgovine robom EU-a s ostatkom svijeta odvijalo se u okviru sporazuma o povlaštenoj trgovini su. Ta se vrijednost povećava na 39 % kada se uključe sporazum s Japanom, koji je stupio na snagu 1. veljače 2019., i sporazumi sa Singapurom i Vijetnamom, koji su potpisani 19. listopada 2018. i 30. lipnja 2019. Dodavanjem političkog sporazuma između EU-a i Mercosura od 28. lipnja 2019. iznos bi se povećao na 41 %.

U trgovinskim sporazumima sada se poštuju i načela bolje regulative i osobito podliježu redovnim *ex post* evaluacijama. Od 2015. dovršene su tri *ex post* evaluacije za EU-ove trgovinske sporazume s Meksikom, Čileom i Južnom Korejom. U tijeku su *ex post* evaluacije sporazuma s CARIFORUM-om⁸ i sa šest sredozemnih zemalja⁹, a uskoro će početi evaluacije sporazuma između EU-a i Kolumbije, Ekvadora i Perua te sporazuma između EU-a i Srednje Amerike.

U ovom su izvješću navedene novosti u provedbi 35 velikih trgovinskih sporazuma sa 62 partnera, uključujući prvo izvješće za cijelu godinu o Sveobuhvatnom gospodarskom i trgovinskom sporazumu između EU-a i Kanade (CETA). Osim toga, u izvješću se opisuje rad koji je obavljen prije nego što je Sporazum o gospodarskom partnerstvu između EU-a i Japana stupio na snagu.

Prema studiji [Izvoz EU-a u svijet: Učinci na zapošljavanje¹⁰](#), 36 milijuna radnih mjesta u EU-u ovisi o izvozu izvan EU-a, pri čemu se na 13,7 milijuna tih radnih mjesta nalaze žene. Od 2000. do 2017. broj radnih mjesta u EU-u za koja je zaslužan izvoz u ostatak svijeta povećao se za 66 %. To čini još 14,3 milijuna dodatnih radnih mjesta za koja je zaslužan izvoz. Udio zaposlenosti u EU-u za koju je zaslužna prodaja robe i usluga ostatku svijeta u ukupnoj zaposlenosti povećao se s 10,1 % 2000. na 15,3 % 2017. Radna mjesta povezana s izvozom u prosjeku su 12 % bolje plaćena nego radna mjesta u ostatku gospodarstva. Europski radnici iz svih država članica ostvaruju korist od izvoza iz EU-a. Ta dodatna radna mjesta nastaju u poduzećima koja su izravno uključena u izvoz robe i usluga te u poduzećima u EU-u koja dobavljaju robu i usluge za izvozna poduzeća.

Kao i u prethodnim izvješćima, sporazumi su grupirani u četiri kategorije prema njihovu sadržaju i ciljevima.

⁶ http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/october/tradoc_153846.pdf

⁷ Prvo je izvješće objavljeno [9. studenoga 2017.](#), a drugo [31. listopada 2018.](#)

⁸ Antigua i Barbuda, Belize, Bahami, Barbados, Dominika, Dominikanska Republika, Grenada, Gvajana, Jamajka, Sveti Kristofor i Nevis, Sveta Lucija, Sveti Vincent i Grenadini, Surinam te Trinidad i Tobago.

⁹ Alžir, Egipat, Jordan, Libanon, Maroko i Tunis.

¹⁰ http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2018/november/tradoc_157516.pdf

„Sporazumi nove generacije”, kao što su sporazum s Južnom Korejom ili Kanadom, uključuju i obvezu liberalizacije trgovine robom i obveze u vezi s uslugama i ulaganjima, javnom nabavom, tržišnim natjecanjem i subvencijama te regulatornim pitanjima. Ti su sporazumi usmjereni na razvoj jačih trgovinskih režima s predmetnim zemljama trgovinskim partnerima koji se temelje na pravilima i vrijednostima te uključuju odredbe o trgovini i održivom razvoju. Najnoviji sporazumi sadržavaju i posebne odredbe usmjerene na rješavanje pitanja s kojima se suočavaju suvremena gospodarstva i društva, na primjer Sporazum o gospodarskom partnerstvu s Japanom uključuje poglavlje o malim i srednjim poduzećima i posebne odredbe o informacijskim i telekomunikacijskim uslugama i e-trgovini.

Trgovinski sporazumi „prve generacije”, koji su većinom sklopljeni prije 2006., uglavnom su usmjereni na liberalizaciju carina. „**Područja produbljene i sveobuhvatne slobodne trgovine**” (DCFTA-e) usmjerena su na produbljivanje gospodarskih odnosa između odgovarajućih susjednih zemalja i EU-a te na približavanje njihova zakonodavstva zakonodavstvu EU-a, ponajprije u područjima povezanima s trgovinom. EU je uspostavio DCFTA-e s Gruzijom, Moldovom i Ukrajinom te je u postupku pregovora s Tunisom. „Sporazumi o stabilizaciji i pridruživanju” sa šest partnera na zapadnom Balkanu¹¹, koji su sklopljeni od 2001. do 2016., usmjereni su na potporu regionalnoj integraciji i stabilnosti u toj regiji te na njezinu gospodarsku integraciju u tržište EU-a.

Sporazumi o gospodarskom partnerstvu (SGP-ovi) s afričkim, karipskim i pacifičkim (AKP) zemljama i regijama imaju izričit razvojni cilj. To su asimetrični trgovinski sporazumi u kojima AKP mora liberalizirati približno 80 % trgovine u razdoblju od 15 do 20 godina, dok EU od prvog dana pruža pristup bez carina i kvota. Većina tih sporazuma zasad obuhvaća trgovinu robom i razvojnu suradnju. SGP s karipskim zemljama sadržava i odredbe o uslugama, ulaganju i drugim trgovinskim temama. U okviru sporazumâ o gospodarskom partnerstvu EU pruža znatnu pomoć povezani s trgovinom za potporu partnerskim zemljama u provedbi sporazuma, jačanju konkurentnosti izvoza i izgradnji gospodarske infrastrukture¹².

Ovo je izvješće dopunjeno sveobuhvatnim radnim dokumentom službi Komisije s podrobnim informativnim obrascima za svaki pojedini sporazum, uključujući statističke podatke, opise ključnih trgovinskih kretanja i izvješća o radu odbora. Komisija ovim izvješćem i priloženim radnim dokumentom svojih službi ispunjava svoje obveze izvješćivanja o provedbi mehanizma za sprečavanje izbjegavanja mjera za Južnu Koreju, Gruziju i Moldovu te mehanizma stabilizacije za banane za Srednju Ameriku i Kolumbiju, Ekvador i Peru.

¹¹ Albanija, Bosna i Hercegovina, Kosovo, Crna Gora, Sjeverna Makedonija i Srbija.

¹² Više informacija o pojedinačnim sporazumima može se pronaći u priloženom radnom dokumentu službi.

Statistički podaci

Statistički podaci o trgovini¹³ koji se upotrebljavaju u ovom izvješću i priloženom radnom dokumentu službi Komisije o razvoju trgovine i tokovima ulaganja temelje se na podacima Eurostata na dan 30. ožujka 2019., osim ako je navedeno drugčije. Najnoviji godišnji podaci dostupni za trgovinu robom odnose se na 2018., a za usluge i ulaganja na 2017., osim ako je navedeno drugčije.

Statistički podaci o stopama iskorištenosti povlastica temelje se na administrativnim podacima koje je prikupila zemlja uvoznica. Stopa iskorištenosti povlastica odnosi se na udio uvoza ili izvoza koji ulazi na temelju trgovinskih povlastica kao udio u ukupnoj vrijednosti uvoza ili izvoza *prihvatljivog* za povlastice partnerske zemlje, odnosno uvoz ili izvoz koji je stvarno ušao u okviru sustava povlastica podijeljen uvozom ili izvozom koji je bio prihvatljiv za primjenu povlastica. Uvoz prihvatljiv za povlastice postoji ako je primijenjena povlaštena carina niža od primjenjene carine po načelu najpovlaštenije države (MFN). Stoga trgovina oslobođena plaćanja carine po načelu najpovlaštenije države nije uključena u izračun.

Stopa iskorištenosti povlastica za uvoz u EU iz partnerskih zemalja temelji se na podacima Eurostata. Eurostat objedinjava podatke o carinama i trgovinskim tokovima kako bi izradio skup podataka iz kojeg Komisija izvlači informacije o tretmanu koji se može primijeniti na određeni proizvod i o mjeri u kojoj se taj povlašteni tretman primjenjuje. Dobiveni skup podataka usklađen je i dosljedan¹⁴ i omogućuje usporedbu po partnerskim zemljama i godinama.

S druge strane, Komisija za izračun stope iskorištenosti povlastica za izvoz iz EU-a u partnerske zemlje upotrebljava administrativne podatke koje je prikupila predmetna zemlja uvoznica. Ti statistički podaci nisu usklađeni. Stoga bi se izravne usporedbe među partnerskim zemljama ili usporedbe s uvozom u EU trebale smatrati samo okvirnima. Stope iskorištenosti povlastica za izvoz iz EU-a u ovom se izvješću navode samo ako su bili dostupni dovoljno pouzdani podaci.

2. PREGLED GLAVNIH ZAKLJUČAKA

2.1. Opći pregled

Tijekom 2018. trgovina robom¹⁵ razvijala se sporije nego 2017., što odražava tešku situaciju na globalnoj razini: trgovina EU-a s ostatkom svijeta povećala se za 5 % (smanjenje s 8 %), dok se ukupna trgovina EU-a u okviru povlaštenih sporazuma povećala za 3 % (smanjenje sa 7 %). Izvoz iz EU-a povlaštenim trgovinskim partnerima povećao se 2018. za 2 %, što je nešto sporije od izvoza iz EU-a u ostatak svijeta, koji se u istom razdoblju povećao za 4 %. Uvoz iz povlaštenih trgovinskih partnera povećao se za 4,6 % u usporedbi sa 6,6 % za ukupni uvoz u EU.

¹³ Opći statistički podaci o trgovinskim tokovima robe i usluga te o izravnim stranim ulaganjima za svaku partnersku zemlju dostupni su u priloženom radnom dokumentu službi Komisije.

¹⁴ Međutim, još uvijek je moguća određena stopa pogreške jer podacima nisu obuhvaćene određene promjene u povlaštenom statusu uvoza, kao što su zahtjevi za povlastice koje uvoznici podnose nakon prijave robe carinskim tijelima i odbijanje povlastica od strane carinskih tijela nakon provjere i puštanja robe u promet.

¹⁵ Svi statistički podaci navedeni u nastavku odnose se samo na trgovinu robom, osim ako je navedeno drugačije.

U 2018. 33 % izvoza iz EU-a i 29 % uvoza u EU bilo je obuhvaćeno sporazumima o povlaštenoj trgovini. Ti su sporazumi nastavili stvarati stabilan trgovinski suficit od 84,6 milijardi EUR, dok je trgovina EU-a s ostatom svijeta pokazala lagani trgovinski deficit od 24,6 milijardi EUR, prvi put od 2014.

Kao i 2017., najveći povlašteni trgovinski partner EU-a bila je Švicarska, u koju je otišlo 24 % EU-ova povlaštenog izvoza, a nakon nje slijede Turska (12 %) i Norveška (8 %).

Ako se izvoz iz EU-a u okviru sporazuma o povlaštenoj trgovini promatra prema sektorima i kategorijama, može se primjetiti da se 2018. izvoz nepoljoprivrednih proizvoda povećao za 1,9 %. Od njih su strojevi i prijevozna oprema prema vrijednosti i dalje glavni izvozni sektori EU-a (stagnacija), nakon čega slijede kemikalije, koje su zabilježile povećanje od 2,5 %. Izvoz poljoprivredno-prehrabrenih proizvoda iz EU-a povećao se za 2,2 %, pri čemu su glavni izvozni sektori pića, prehrabeni proizvodi i proizvodi od žitarica.

Ako se promatra uvoz u EU u okviru sporazuma o povlaštenoj trgovini, uvoz nepoljoprivrednih proizvoda povećao se za 5,2 %. Među njima glavni su uvozni artikli bili mineralni proizvodi te strojevi i aparati. Uvoz poljoprivredno-prehrabrenih proizvoda smanjio se za 0,5 %. Glavni uvozni artikli bili su biljni proizvodi.

U izvještajnom razdoblju europska poduzeća dobro su iskoristila EU-ove trgovinske sporazume. Iskorištenost povlastica ostala je stabilna za izvoz iz EU-a u Švicarsku i Tursku te se povećala za Južnu Koreju. Iskorištenost povlastica poboljšala se i za Kolumbiju, Ekvador, Egipat i Jordan. Stopa iskorištenosti povlastica za izvoz iz EU-a u Kanadu 2018. iznosila je 37 %, što je povećanje s 30 % nakon prvih devet mjeseci privremene primjene. Ukupne stope iskorištenosti povlastica za 2018. trebale bi se u budućnosti povećati s obzirom na činjenicu da se na temelju CETA-e povlaštene carine mogu tražiti retroaktivno (za razdoblje do tri godine). Točnije, stopa iskorištenosti u budućnosti može se povećati poboljšanjem iskorištenosti povlastica za izvoz automobila i rezervnih dijelova iz EU-a za koje se postupno ukidaju carine; za taj su segment, koji čini 41 % prihvatljivog izvoza iz EU-a, stope iskorištenosti povlastica 2018. iznosile samo 10 %. Ako se isključe automobili i rezervni dijelovi, prosječna stopa iskorištenosti povlastica za izvoz iz EU-a u Kanadu iznosila bi približno 55 %.

Zemlje trgovinski partneri EU-a nastavile su 2018. dobro iskorištavati povlastice te je prosječna stopa iskorištenosti iznosila 87 %. Informacije o iskorištenosti povlastica za uvoz u EU dostupne su u Prilogu 1., a informacije o iskorištenosti povlastica za izvoz iz EU-a dostupne su u Prilogu 2.

Stope iskorištenosti povlastica sredstvo su kojim se procjenjuje u kojoj su mjeri poduzeća obiju strana upotrebljavala carinske povlastice u izvještajnom razdoblju (vidjeti okvir na stranici 6.). Iako su stope iskorištenosti povlastica za izvoz iz EU-a i dalje nepotpune zamjene za procjenu funkciranja trgovinskih sporazuma, pružaju okvirnu naznaku mjere u kojoj izvoznici iz EU-a i partnerskih zemalja iskorištavaju trgovinske sporazume. Treba napomenuti da promjene u stopama iskorištenosti povlastica mogu imati različite uzroke, kao što su smanjenje margine povlastica ili promjene tržišnih uvjeta, novi sudionici itd., a svi uzroci nisu povezani s provedbom predmetnog trgovinskog sporazuma.

2.2. Ostvareni napredak i ključna otvorena pitanja

Najnoviji podaci o napretku sanitarnih i fitosanitarnih mjera i oznaka zemljopisnog podrijetla¹⁶ navedeni su u odjeljku 8. („Trgovina poljoprivredno-prehrambenim proizvodima“). Više informacija o trgovinskim preprekama dostupno je u Komisiju [Izvješću o preprekama trgovini i ulaganjima](#)¹⁷ za 2019.

Tehničke i administrativne prepreke trgovini

U automobilskom sektoru 2018. uklonjeno nekoliko znatnih prepreka, prije svega u odnosu na Egipat i Južnu Koreju. Osim toga, EU-ovi sektori tekstila i kože sada imaju lakši pristup egipatskom tržištu, nakon što su ublažena pravila za označivanje.

Međutim, proizvodi iz EU-a i dalje se suočavaju s preprekama pri pristupu nekoliko tržišta u partnerskim zemljama s kojima je EU potpisao trgovinski sporazum. Znatan uzrok zabrinutosti odnosi se na ograničenja koja su neke sredozemne zemlje uvele za uvoz iz EU-a.

Osim toga, određene zemlje trgovinski partneri EU-a, kao što su Kanada, Kostarika, Ekvador i Peru, europska alkoholna pića, posebno vina, piva i žestoka alkoholna pića, i dalje podvrgavaju nizu diskriminirajućih praksi. EU nastavlja surađivati s tim partnerima kako bi osigurao da se ukinu diskriminirajuće prakse.

Komisija je 2018. izvijestila o zabrani koju je Ukrajina uvela za izvoz neprerađenog drveta. Budući da nije ostvaren napredak, EU je u siječnju 2019. zatražio bilateralno savjetovanje s Ukrajinom, čime je pokrenut mehanizam rješavanja sporova predviđen Sporazumom o pridruživanju između EU-a i Ukrajine (vidjeti i odjeljak 10. „Pravna provedba“).

Javna nabava

Privremenom primjenom sporazuma s Kanadom (CETA) predviđa se znatno daljnje otvaranje kanadskog tržišta javne nabave, među ostalim i na provincijskoj i lokalnoj razini, koje čine znatan dio tržišta javne nabave u Kanadi.

Određeni napredak može se primijetiti i u Ukrajini te nekim zemljama zapadnog Balkana, osobito u pogledu bolje transparentnosti javnih poziva za podnošenje ponuda i usklađenosti s pravnim i institucionalnim okvirom EU-a za javnu nabavu. Međutim, u tom je području potrebno uložiti dodatne napore.

Glavna pitanja na koja su upozorile zemlje trgovinski partneri EU-a

¹⁶ Oznakama zemljopisnog podrijetla štite se nazivi specifičnih proizvoda kako bi se promicale njihove jedinstvene značajke povezane s njihovim zemljopisnim podrijetlom. Nazivima proizvoda može se dodijeliti zaštita „oznake zemljopisnog podrijetla“ ako imaju posebnu poveznicu s mjestom na kojem se proizvode. Oznake zemljopisnog podrijetla priznate su kao intelektualno vlasništvo i imaju sve važniju ulogu u trgovinskim pregovorima između EU-a i drugih zemalja.

¹⁷ COM(2019) 271 final od 17.6.2019.

Određene zemlje trgovinski partneri EU-a upozorile su i na pitanja povezana s provedbom na strani EU-a. To prije svega uključuje odluku EU-a da uvede zaštitne mjere za uvoz čelika, donesenu u srpnju 2018., a EU ju je morao donijeti kako bi zaštitio industriju EU-a od posrednih štetnih učinaka američkih carina na čelik¹⁸. Neke zemlje trgovinski partneri EU-a kritizirale su određene sanitарне i fitosanitarne mjere EU-a, prije svega politiku u vezi s pesticidima, ali i novu Uredbu o veterinarskim proizvodima, unatoč činjenici da te mjere nisu diskriminirajuće te da su osmišljene kako bi se osigurala visoka razina sigurnosti hrane u EU-u.

3. NOVA GENERACIJA SPORAZUMA O SLOBODNOJ TRGOVINI

3.1. Trgovinski sporazum između EU-a i Južne Koreje

Razvoj trgovine

Sporazum je na snazi od srpnja 2011. Ukupna trgovina robom između EU-a i Južne Koreje smanjila se 2018. za 1,5 % (smanjenje uvoza u EU od 1,2 % i smanjenje izvoza iz EU-a od 2,2 %), a to je u skladu sa sporijim gospodarskim rastom u Južnoj Koreji 2018. te ukupnim padom međunarodne trgovine. Čini se da je lagano smanjenje izvoza iz EU-a posljedica smanjenja izvoza strojeva i mehaničkih uređaja od 7 %, koji su glavni proizvodi koje EU izvozi u Južnu Koreju. Istodobno se izvoz u toj kategoriji od 2010. povećao za 31 %. U slučaju prijevozne opreme, druge najveće izvozne kategorije, izvoz iz EU-a lagano se smanjio 2018., dok se povećanje izvoza osobnih automobila iz EU-a nastavilo te je zabilježeno povećanje veće od 9 %. Prijevozna oprema i dalje je sektor s najvećim rastom (+187 %) od stupanja sporazuma na snagu.

EU je 2018., drugu godinu zaredom, zabilježio deficit trgovine robom od 1,8 milijardi EUR. Istodobno, unatoč nepovoljnem regulatornom okruženju, trgovina poljoprivredno-prehrambenim proizvodima ostala je dinamična i izvoz iz EU-a povećao se za gotovo 5 %, što je dovelo do trgovinskog suficita EU-a većeg od 2,8 milijardi EUR, koji je velikim dijelom ostvaren zahvaljujući prehrambenim proizvodima i pićima.

Nastavila se širiti trgovina uslugama, za 8,3 % 2017., uz pozitivnu trgovinsku bilancu od 5,6 milijardi EUR za EU. Od stupanja sporazuma na snagu trgovina uslugama dosljedno se povećavala u oba smjera. Unutarnji i vanjski tokovi izravnih stranih ulaganja između dvaju partnera ostali su pozitivni.

Prva petogodišnja procjena

Komisija je predstavila svoju prvu [petogodišnju procjenu](#) sporazuma u ožujku 2019.¹⁹ Procjena je pokazala da je sporazum općenito učinkovit u ostvarenju svojih ciljeva liberalizacije trgovine robom i uslugama te ulaganja. Ekonomski koristi sporazuma simetrično su podijeljene između EU-a i Južne Koreje. Sporazumom je ostvaren rast od 4,4 milijarde EUR u bruto domaćem proizvodu EU-a (BDP) tijekom prvih pet godina provedbe. Sporazum je pridonio i zaštiti prava intelektualnog vlasništva, osobito provedbi i zaštiti EU-ovih oznaka zemljopisnog podrijetla. Nadalje, smanjeni su troškovi trgovine bez

¹⁸ O tom se pitanju podrobno raspravlja u 37. godišnjem izvješću Komisije Europskom parlamentu i Vijeću o antidampinškim, antisubvencijskim i zaštitnim mjerama EU-a te o primjeni instrumenata trgovinske zaštite usmjerenih na EU u trećim zemljama 2018. COM(2019) 158 final od 27.3.2019.

¹⁹ SWD(2019) 103 final od 7.3.2019.

carina, iako su potrebni dodatni napor u vezi s normizacijom, procjenom sukladnosti, označivanjem te sanitarnim i fitosanitarnim mjerama. Procjenom je utvrđeno i da je sporazum doveo do većeg povećanja zaliha izravnih stranih ulaganja. Jedan od neočekivanih učinaka sporazuma koji je utvrđen u procjeni bilo je ograničeno²⁰, ali primjetno smanjenje globalnih emisija CO₂, koje je posljedica preusmjeravanja trgovine²⁰.

Otvorena pitanja

Složeni i netransparentni postupci za sanitarno i fitosanitarno odobrenje koje Južna Koreja primjenjuje na uvoz poljoprivrednih proizvoda iz država članica EU-a i dalje su važno pitanje. Na primjer, odobrenja za uvoz govedine iz nekih država članica EU-a u postupku su već više od deset godina.

U području intelektualnog vlasništva Južna Koreja još uvijek mora uspostaviti učinkovit sustav naknada za prava na izvođenje glazbe zaštićene autorskim pravima na javnim mjestima, na primjer, karaoke. Javlja se i zabrinutost zbog povećane potpore koju Južna Koreja pruža brodogradnjii.

Trgovina i održivi razvoj

Glavno otvoreno pitanje odnosi se na nedovoljan napredak u reformama radnog zakonodavstva i neusklađenost s poglavljem sporazuma o trgovini i održivom razvoju. EU je 2018. zatražio savjetovanje na temelju **poglavlja sporazuma o trgovini i održivom razvoju** (više pojedinosti potražiti u odjeljku 10.1. „Pravna provedba“).

Odjeća koja se proizvodi u EU-u na etičan način odlazi u sve dijelove svijeta

ASKET, švedska marka odjeće za muškarce koja je dostupna samo na internetu – kao i mnoga druga suvremena poduzeća – navikla je na svijet bez granica te bez problema komunicira s kupcima iz svih dijelova svijeta. Trgovinski sporazumi mogu pomoći u uklanjanju carinskih prepreka i omogućivanju slobodnog kretanja njezine robe.

„Kako se naše društvo širi, sve se više okrećemo tržištima izvan Europe. Međutim, carine za odjeću to nam otežavaju i znače više cijene za naše kupce. *Otvaranjem stranih tržišta kao što su Kanada, Južna Koreja i Japan trgovinski sporazumi omogućili su veću konkurentnost naših proizvoda na tim tržištima.*

August Bard Bringéus,
suosnivač

3.2. Trgovinski sporazum između EU-a i Kolumbije, Ekvadora i Perua

Razvoj trgovine

Od 2017. do 2018. ukupna trgovina robom između EU-a i triju andskih zemalja trgovinskih partnera EU-a smanjila se za 2,4 %. Izvoz iz EU-a smanjio se za 1 % (140 milijuna EUR), a uvoz u EU za 3 % (za 500 milijuna EUR). Taj je rezultat velikim dijelom posljedica smanjenja izvoza iz Kolumbije u EU za 9 %, koje je uslijedilo nakon smanjenja međunarodnih cijena kave, ključnog kolumbijskog izvoznog proizvoda.

²⁰ Vidjeti odjeljak 9. Završnog izvješća o procjeni – IFO Institute i Civic Consulting (svibanj 2018.).
http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2019/march/tradoc_157716.pdf

Ako promatramo tokove trgovine prema sektorima, strojevi, kemikalije i prijevozna oprema i dalje su činili više od 50 % izvoza iz EU-a. Poljoprivredni proizvodi (ponajprije tropsko voće, kao što su banane), minerali i rudače činili su gotovo 50 % uvoza u EU iz tih triju zemalja. U 2018. najviše se smanjio uvoz minerala u EU (za 700 milijuna EUR), kao i izvoz strojeva iz EU-a (za 350 milijuna EUR).

Za razliku od toga, izvoz poljoprivredno-prehrambenih proizvoda iz EU-a povećao se 2018. za 8,5 %. Međutim, i dalje je malen u usporedbi s uvozom poljoprivredno-prehrambenih proizvoda.

Trgovinski deficit EU-a od približno 2 milijarde EUR smanjuje se od 2016. EU s Kolumbijom ima trgovinski suficit.

Napredak i otvorena pitanja

Napredak je, među ostalim, ostvaren u pogledu pristupa tržištu za neke poljoprivredne proizvode EU-a, prvenstveno mlječne proizvode u slučaju Perua i određene proizvode životinjskog podrijetla u slučaju Kolumbije. Istodobno i dalje treba riješiti nekoliko otvorenih pitanja. Ona uključuju:

- **Kolumbija:** *de facto* nedostatak nacionalnog tretmana javne nabave na podnacionalnoj razini, antidampinške mjere koje su 2018. uvedene za zamrznuti krumpir, ograničenja uvoza kamiona, određene diskriminirajuće mjere za alkoholna pića (piva i žestoka alkoholna pića) koje su i dalje prisutne, prisvajanje EU-ovih oznaka zemljopisnog podrijetla i nepriznavanje regionalizacije za bolesti životinja.
- **Ekvador:** poreznu diskriminaciju uvezenih alkoholnih pića i složeni sustav izdavanja dozvola koji ograničava trgovinu te upravljanje carinskim kvotama koje se dodjeljuju EU-u.
- **Peru:** stalne diskriminirajuće mjere koje utječu na trgovinu alkoholnim pićima, rad na rješavanju pitanja prisvajanja EU-ovih oznaka zemljopisnog podrijetla koji je u tijeku, tehničke prepreke koje utječu na uvoz farmaceutskih i medicinskih proizvoda.

Naposljetku, sve tri andske zemlje zadržale su zabranu uvoza stoke i govedine iz EU-a zbog zabrinutosti u pogledu GSE-a²¹.

Za razliku od toga, Kolumbija, Ekvador i Peru izrazili su zabrinutost u pogledu EU-ovih mera kojima se određuju najveća dopuštena količina kadmija u kakaovim proizvodima i najviše dopuštene razine ostataka pesticida, što prema mišljenju naših zemalja trgovinskih partnera može utjecati na izvoz njihovih poljoprivrednih proizvoda.

Trgovina i održivi razvoj

Unatoč postojećim izazovima u svim trima zemljama (u vezi s neformalnim tržištem rada, pravima na slobodu udruživanja, inspekcijom rada i zaštitom okoliša), tri andska partnera ostvarila su 2018. napredak u provedbi poglavlja o trgovini i održivom razvoju. Pozitivni zamah odražavao je upornja i usmjerenja nastojanja EU-a, na temelju bliskog partnerstva s državama članicama EU-a i Međunarodnom organizacijom rada (MOR) te veće uključenosti civilnog društva, u skladu s [akcijskim planom od 15 točaka](#)²². Angažman EU-a bio je osobito

²¹ Goveda spongiformna encefalopatija, kolokvijalno poznata kao „kravlje ludilo”.

²² Akcijski je plan rezultat osmomjesečne rasprave s Europskim parlamentom, državama članicama i civilnim društvom radi ustrajnije provedbe obveza u pogledu trgovine i održivog razvoja na temelju bilateralnih trgovinskih sporazuma. U odjeljku 7. navedene su dodatne pojedinosti o provedbi odredbi bilateralnih trgovinskih sporazuma o trgovini i održivom razvoju.

intenzivan s Peruom i obje su se strane dogovorile o dalnjim mjerama, koji su službeno utvrđeni u zapisniku sa sastanka pododbora za trgovinu i održivi razvoj. Time bi se trebao utri put za novi poticaj provedbi odredbi o trgovini i održivom razvoju s Peruom. Dobar napredak ostvaren je i u pogledu uključenosti civilnog društva, među ostalim i putem namjenskih mehanizama savjetovanja u Kolumbiji i Ekvadoru.

3.3. Sporazum o pridruživanju između EU-a i Srednje Amerike

Razvoj trgovine

U 2018. trgovinski stup Sporazuma o pridruživanju između EU-a i šest zemalja Srednje Amerike (Kostarika, El Salvador, Gvatemala, Honduras, Nikaragva i Panama) provodio se već šestu godinu.

Trgovina između dvaju blokova dobro se razvila i povećala se s približno 11,4 milijarde EUR 2014. na 12 milijardi EUR 2018. Srednjoameričke partnerske zemlje imale su 2018. mali ukupni trgovinski suficit od približno 100 milijuna EUR. U toj je regiji Panama i dalje glavni trgovinski partner EU-a, a nakon nje slijedi Kostarika.

Izvoz iz Srednje Amerike i dalje se uglavnom temeljio na poljoprivredno-prehrambenim proizvodima (koji čine dvije trećine njihova izvoza u EU), uglavnom na voću, koje je 2018. zabilježilo godišnje povećanje od 3,6 % (tj. 1,9 milijardi EUR, od čega se 1,2 milijarde EUR odnosi na banane). Banane su i dalje glavna roba koju partneri iz Srednje Amerike izvoze u EU i taj izvoz podliježe mehanizmu stabilizacije do kraja 2019. Izvoz iz Gvatemale i Nikaragve u EU bio je 2018. veći od razina aktiviranja, ali njegov udio u ukupnom uvozu u EU ostao je manji od 6 %. Učinak tog uvoza na EU-ovo tržište banana smatrao se zanemarivim i nisu poduzete mjere na temelju mehanizma stabilizacije.

Izvoz iz EU-a povećao se 2018. za 11 % u usporedbi s 2017. U njemu su prevladavali nepoljoprivredni proizvodi. EU-ov trgovinski suficit u toj kategoriji iznosio je približno 7,4 milijarde EUR.

Trgovina uslugama ostala je 2017. stabilna i činila je približno 40 % ukupne trgovine između EU-a i Srednje Amerike, kao i prethodnih godina. Zahvaljujući sporazumu, poduzeća iz EU-a imaju bolji tržišni pristup uslugama, ulaganju i javnoj nabavi. EU nastavlja blisko surađivati s partnerskim zemljama iz Srednje Amerike kako bi osigurao poštovanje svih obveza, uključujući one povezane s transparentnošću postupaka.

Trgovina i održivi razvoj

Provedba poglavlja o trgovini i održivom razvoju nastojala se ostvariti u skladu s [akcijskim planom od 15 točaka iz veljače 2018](#). Mjere su, među ostalim, uključivale angažman s Međunarodnom organizacijom rada (MOR) i partnerskim vladama u pogledu položaja radne snage u nekim zemljama Srednje Amerike, osobito u Gvatemali, te mjere o odgovornom poslovnom ponašanju, uključujući radionicu s Međunarodnom organizacijom rada i Organizacijom za gospodarsku suradnju i razvoj (OECD) u Gvatemali. Osim toga, pružena je potpora Kostariki u razvoju nacionalnog plana za odgovorno poslovno ponašanje te je pokrenut program za odgovorno poslovno ponašanje koji uključuje Kostariku i Panamu.

3.4. Sveobuhvatni gospodarski i trgovinski sporazum između EU-a i Kanade (CETA)

Prva puna kalendarska godina provedbe CETA-e bila je 2018. Uspostavljeni su svi upravljački instrumenti, kao što su poslovnici za različite odbore, i gotovo su se svi odbori

prvi put sastali²³. U potpunosti je primijenjena nova EU-ova politika transparentnosti: planovi i zajednička izvješća odbora i radnih skupina dogovorenih s Kanadom dostupni su na [Komisijinim internetskim stranicama](#)²⁴. Sastanci odbora pridonijeli su poboljšanju uzajamnog razumijevanja perspektiva stranki, a to je važno za provedbu sporazuma.

Razvoj trgovine

Ukupna bilateralna trgovina dosegnula je 2018. 72 milijardu EUR, što u usporedbi s 2017. čini povećanje od 4,5 %. Kemikalije su zabilježile najveći rast izvoza iz EU-a od 1,5 milijardi EUR (povećanje od 23 %), nakon čega slijedi sektor strojeva i uređaja s 850 milijuna EUR (povećanje od 10 %). Povećao se i izvoz poljoprivredno-prehrambenih proizvoda (za 4 %), koji čini 9 % izvoza iz EU-a u Kanadu. EU-ov trgovinski deficit povećao se 2018. na više od 10 milijardi EUR (u usporedbi sa 6 milijardi EUR 2017.).

Izvoz iz Kanade u EU zabilježio je 2018. maleno smanjenje od 1,7 % (521 milijun EUR) u usporedbi s 2017., što je velikim dijelom posljedica smanjenja izvoza uljarica (za 300 milijuna EUR). Međutim, u usporedbi s prosjekom za razdoblje od 2015. do 2017. kanadski izvoz u EU povećao se za 5 %.

Napredak ostvaren u prvoj godini provedbe

Zajednički odbor na svojem je prvom sastanku u rujnu 2018. službeno razmijenio stajališta o provedbi CETA-e. Sastanak je ujedno bio i prilika da se ocijeni napredak u kontekstu ranog preispitivanja poglavlja o trgovini i održivom razvoju nakon sporazuma o [Zajedničkom instrumentu za tumačenje](#)²⁵ iz listopada 2016. Odbor je donio tri važne preporuke o:

- (i) [trgovini, klimatskim aktivnostima i Pariškom sporazumu](#)²⁶;
- (ii) [trgovini i rodu](#)²⁷;
- (iii) [malim i srednjim poduzećima](#)²⁸.

Te su preporuke omogućile bolju suradnju na tim ključnim pitanjima u okviru CETA-e. Zajednički odbor preispitao je i rad različitih specijaliziranih odbora, uključujući pitanja kojima treba posvetiti dodatnu pažnju, kao što su, na strani EU-a, upravljanje carinskim kvotama za sir, pristup kanadskom tržištu vina i žestokih alkoholnih pića te provedba i izvršavanje odredbi CETA-e o oznakama zemljopisnog podrijetla.

U kontekstu Foruma za regulatornu suradnju, Kanada i EU donijeli su plan rada, koji uključuje aktivnosti suradnje u područjima kibersigurnosti, dobrobiti životinja, kozmetičkih i farmaceutskih proizvoda te sigurnosti potrošačkih proizvoda. Osim toga, u odboru za sanitarnе i fitosanitarne mjere Kanada i EU dogovorili su se da će pojačati suradnju na suzbijanju antimikrobne otpornosti.

Izmjenom kanadskog Zakona o žigovima kako bi se zaštitile oznake zemljopisnog podrijetla za prehrambene proizvode, koja je uvedena kao rezultat CETA-e, utvrđen je postupak za izravnu primjenu tog zakona koju mogu ostvariti nositelji prava iz EU-a radi zaštite oznaka

²³ Samo se Odbor za uzajamno priznavanje stručnih kvalifikacija nije sastao 2018. Prvi sastanak tog odbora održan je u travnju 2019.

²⁴ <http://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=1811>

²⁵ [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:22017X0114\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:22017X0114(01)&from=EN)

²⁶ http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2018/september/tradoc_157415.pdf

²⁷ http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2018/september/tradoc_157419.pdf

²⁸ http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2018/september/tradoc_157417.pdf

zemljopisnog podrijetla. Novi sustav dao je prve rezultate 2018. zaštitom naziva „Prosciutto di Carpegna”. Europski proizvođači koji su zainteresirani za izvoz u Kanadu sada imaju pristup učinkovitom i jednostavnom mehanizmu za zaštitu svojih oznaka zemljopisnog podrijetla. Komisija je izradila praktičan poslovni [vodič za oznake zemljopisnog podrijetla u Kanadi](#)²⁹ kako bi im u tome pomogla.

Naposljetku, nastavio se rad na stvaranju sustava sudova za ulaganja utvrđen CETA-om, iako se odredbe u vezi sa sustavom još ne primjenjuju dok ih ne ratificiraju sve države članice EU-a. U svojem [Mišljenju 1/17](#)³⁰ od 30. travnja 2019. Sud je potvrdio spojivost odredbi CETA-e o sustavu sudova za ulaganja s pravom EU-a.

Trgovina i održivi razvoj

U prvoj godini provedbe obje su strane pojačale napore koje ulažu u provedbu odredbi o trgovini i održivom razvoju. Osim što su pripremili tri prethodno navedene preporuke (o trgovini i klimi, trgovini i rodu te malim i srednjim poduzećima), EU i Kanada poduzeli su i prve korake za njihovu provedbu. Oni su uključivali zajednički plan rada EU-a i Kanade u području trgovine i roda te konferenciju „CETA: poduzimanje mjera za trgovinu i klimu”, koja je održana 24. siječnja 2019. Na konferenciji se zajedno s dionicima, uključujući društva za zelenu tehnologiju, istraživalo kako najbolje iskoristiti institucionalni i pravni okvir CETA-e za potporu provedbi Pariškog sporazuma. Kanada i EU nastavili su se baviti zajedničkim prioritetima suradnje dogovorenima u prvom odboru za trgovinu i održivi razvoj te su olakšali uspostavu struktura civilnog društva na obje strane kako bi se pratila provedba.

Otvorena pitanja

Prva cijela godina provedbe bila je uspješna za obje stranke i nisu uočeni nikakvi negativni učinci. Ipak, i dalje treba riješiti nekoliko otvorenih pitanja.

Jedno je od tih pitanja administrativni sustav koji je Kanada uspostavila za upravljanje kvotama za sir. Iako su 2018. stope iskorištenosti kvota za sir bile odlične s 99,1 % za vrhunski sir i 71,1 % za industrijski sir, EU je i dalje zabrinut zbog načina na koji se kvote iskorištavaju jer to znatno utječe na vrijednost koju kvote imaju za izvoznike iz EU-a. Iskorištenost kvota povećala se na kraju razdoblja, uz znatan nagli rast izvoza u Kanadu u zadnja dva mjeseca 2018. Komisija smatra da dodjela 50 % kvote za sir velike vrijednosti kanadskim proizvođačima sira znatno narušava iskorištenost i vrijednost kvote i da nije spojiva s odredbama CETA-e. Na temelju CETA-e kvote bi trebalo dodijeliti „osobama za koje postoji najveća vjerojatnost da će ih iskoristiti”³¹. EU je u travnju 2019. zatražio preispitivanje sustava upravljanja kvotama za sir na temelju CETA-e u sredini programskog razdoblja.

Još jedno ključno pitanje iz perspektive EU-a jest postojanje diskriminirajuće prakse koja utječe na trgovinu vinima i žestokim alkoholnim pićima iz EU-a. EU smatra da nekoliko kanadskih praksi koje se primjenjuju na saveznoj i provincijskoj razini nije spojivo s kanadskim obvezama na temelju CETA-e.

Kanada je sa svoje strane izrazila zabrinutost u vezi s EU-ovom provedbom protokola CETA-e o uzajamnom priznavanju rezultata procjena sukladnosti i EU-ovom administrativnom upravljanju carinskim kvotama. Kanada je izrazila zabrinutost da će zahtjevi za označivanje

²⁹ http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2019/april/tradoc_157873.pdf

³⁰ [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:62017CV0001\(02\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:62017CV0001(02))

³¹ Prilog 2.B CETA-i.

zemlje podrijetla na nacionalnoj razini i na razini EU-a te određeni sanitarni i fitosanitarni standardi EU-a utjecati na njezinu sposobnost da ostvari korist od CETA-e.

Porcelanosa (Španjolska) – keramika koja prelazi Atlantik

Porcelanosa je keramičarsko društvo koje prodaje visokokvalitetne pločice za kuhinje i kupaonice te ostvaruje korist od boljih poslovnih prilika u Kanadi.

Porcelanosa je iskoristila jednostavnije uvjete za izvoz, koji su dovelo do znatnog otvaranja kanadskog tržišta, uključujući i veliko kanadsko tržište javne nabave na saveznoj i državnoj razini.

„Polažemo velike nade u kanadsko tržište. Na primjer, nedavno smo otvorili novu trgovinu u jednom od najekskluzivnijih poslovnih područja u Torontu. CETA nam je omogućila da poboljšamo svoje cijene i postanemo konkurentniji. Smanjila je i količinu papirologije potrebne za izvoz iz EU-a u Kanadu. Sporazum je svakako bio koristan za Porcelanosino poslovanje u Kanadi.“

Silvestre Segarra Soriano,
voditelj izvoza Grupe Porcelanosa

Stella Milano 1952 – talijanski nakit s pričom

Poduzeće Stella Milano 1952 ima dugu tradiciju izrade nakita. U sjeni milanske katedrale Duomo četiri brata osnovala su 1952. društvo za izradu i prodaju nakita.

Prije CETA-e Kanada je na nakit primjenjivala uvozne carine u visini do 8,5 %. Nakon ukidanja carina primjenom CETA-e izvoz poduzeća Stella Milano u Kanadu povećao se za 30 %.

„CETA nam je pomogla da povećamo svoju prodaju u Kanadu za gotovo trećinu. Očekujemo još veći rast jer nam se javlja sve više uvoznika iz Kanade.“

Dimitri Stella,
glavni izvršni direktor poduzeća Stella Milano 1952

4. PODRUČJA PRODUBLJENE I SVEOBUVATNE SLOBODNE TRGOVINE (DCFTA-E)

4.2. Gruzija

DCFTA s Gruzijom na snazi je od rujna 2014. i provedba dobro napreduje. Ukupno se bilateralna trgovina robom 2018. povećala za 3 %, ali izvoz iz Gruzije smanjio se za 1,6 %, što je dovelo do laganog povećanja trgovine EU-a s Gruzijom.

Gruzija je 2017. napredovala u provedbi svoje sanitарне i fitosanitarne strategije. Međutim, još joj nije dopušteno izvoziti meso i mliječne proizvode u EU, a gruzijska društva i dalje imaju poteškoća s poštovanjem EU-ovih sigurnosnih standarda za proizvode kao što lješnjaci. EU nastavlja pružati potporu Gruziji u unaprjeđenju njezina sanitarnog i fitosanitarnog sustava.

Kad je riječ o javnoj nabavi, Gruzija još uvijek treba uspostaviti neovisno tijelo za reviziju javne nabave i dodatno uskladiti svoje zakonodavstvo o javnoj nabavi sa zakonodavstvom EU-a.

I dalje se provodi program potpore za mala i srednja poduzeća za razdoblje 2018.–2019. Dopunjeno je projektom nadzora tržišta³² kako bi se Gruziji pružila potpora u usklađivanju njezina regulatornog okvira sa zakonodavstvom EU-a. EU nastavlja pružati potporu i gruzijskoj agenciji za tržišno natjecanje.

Naposljetu, Gruzija je 2018. donijela plan rada za trgovinu i održivi razvoj za razdoblje 2018.–2020., koji obuhvaća ključne elemente koji su potrebni za provedbu poglavlja o trgovini i održivom razvoju (uključujući inspekciju rada i socijalni dijalog, trgovinu divljim životinjama, održivo upravljanje šumama, borbu protiv trgovine proizvodima nezakonite sječe šuma te učinkovitu provedbu obveza u vezi s klimatskim aktivnostima).

4.2. Moldova

DCFTA se primjenjuje od rujna 2014. Od tog se datuma trgovina kontinuirano povećavala. Ukupna trgovina povećala se 2018. za 14 %, a trgovinska bilanca ostala je pozitivna za EU.

Rad na pravnom usklađivanju nastavio se 2018. i ostvaren je napredak u pogledu sanitarnih i fitosanitarnih mjera, energetskog sektora, javne nabave i tehničkih propisa. Moldova priprema i novi Carinski zakonik. Moldova i dalje treba promijeniti svoje nacionalno zakonodavstvo kako bi ispunila svoju obvezu u pogledu pravila o državnim potporama. EU namjerava uspostaviti novi projekt za potporu funkcioniranju mehanizama za savjetovanje s civilnim društvom uspostavljenih na temelju poglavlja o trgovini i održivom razvoju trgovinskih sporazuma, a od njih će koristi imati domaće savjetodavne skupine iz EU-a i Moldove.

4.3. Ukrajina

Trgovina između Ukrajine i EU-a raste od privremene primjene sporazuma 2016. Godine 2018. bilateralna trgovina dosegnula je 40 milijardi EUR, što u usporedbi s 2017. čini povećanje od 9 %. EU je 2018. primio 42 % svjetskog izvoza iz Ukrajine. EU je zadržao trgovinski suficit od 4 milijarde EUR.

Ukrajina je napredovala u nekoliko sektora. EU posebno pozdravlja novi nacrt zakona o javnoj nabavi, koji ukrajinska vlada namjerava predstaviti parlamentu 2019. Ukrajina napreduje i u usklađivanju svojeg regulatornog okvira i standarda s pravom Unije, a u tijeku je usklađivanje sanitarnih i fitosanitarnih mjera, carinske suradnje i olakšavanja trgovine. Međutim, Ukrajina treba poboljšati svoju provedbu prava intelektualnog vlasništva i uspostaviti zakonodavstvo koje je uskladeno s međunarodnim standardima. Osim toga, Ukrajina treba poboljšati usklađenost svojeg zakonodavstva s pravilima EU-a o državnim potporama.

Komisija je odgovorila na uvoz nestandardnih komada peradi iz Ukrajine koji se brzo povećavao, a započeo je 2016. Kako bi se uklonio rizik od neograničenog uvoza, Komisija je, nakon odobrenja Vijeća, s Ukrajinom dogovorila izmjenu Sporazuma o pridruživanju, kojom je ograničen taj uvoz i ponovno uvedena carina po načelu najpovlaštenije nacije za uvoz koji premašuje ograničenja. U tijeku je službeni dovršetak te izmjene.

EU nastavlja pratiti nekoliko zapreka trgovini i raspravljati o njima s Ukrajinom, na primjer novi zakon o porezu na dodanu vrijednost, koji je Ukrajina donijela 2018., a kojim se uskraćuje povrat poreza na dodanu vrijednost na izvoz repice i soje.

³² U razdoblju od siječnja 2018. do prosinca 2018. Iznosi 1,5 milijuna EUR.

S obzirom na nedovoljan napredak u zabrani izvoza drveta, EU je pokrenuo zahtjev za bilateralno savjetovanje radi rješavanja sporova na temelju Sporazuma o pridruživanju (vidjeti odjeljak 10. „Pravna provedba“).

Upravo na vrijeme za drugi sastanak pododbora za trgovinu i održivi razvoj između EU-a i Ukrajine, koji je održan 13. studenoga 2018., nakon kojeg je slijedio otvoreni Forum civilnog društva održan 14. studenoga 2018., uspostavljena je ukrajinska savjetodavna skupina radi pokretanja rasprava i konkretnog rada sa savjetodavnom skupinom EU-a.

U skladu s [akcijskim planom od 15 točaka iz veljače 2018.](#) o trgovini i održivom razvoju, osobito s temom „prioriteti po zemljama“, rasprave u podoboru za trgovinu i održivi razvoj bile su usmjerenе na ključna područja trgovine između EU-a i Ukrajine te rad na provedbi održivog razvoja, uključujući pitanja povezana s trgovinom i radom (inspekcija rada, modernizacija radnih odnosa, socijalni dijalog) te pitanja povezana s trgovinom i okolišem (održivo upravljanje šumama te povezana proizvodnja, prodaja i obrada drveta i trgovina njime). Nakon sastanka podobora EU i Ukrajina objavili su [operativne zaključke](#) i [zajedničku izjavu](#) za civilno društvo³³.

5. SPORAZUMI O SLOBODNOJ TRGOVINI PRVE GENERACIJE

5.1. Švicarska

Švicarska, koja je ukupno treća najveća zemlja trgovinski partner EU-a (na koju otpada 7 % EU-ove trgovine robom s trećim zemljama), ostala je 2018. glavna zemlja trgovinski partner EU-a u okviru sporazuma o povlaštenoj trgovini. EU je 2018. zabilježio velik trgovinski suficit sa Švicarskom, koji iznosi približno 48 milijardi EUR.

Švicarska je druga najvažnija zemlja trgovinski partner EU-a za usluge. Vrijednost usluga koje EU pruža u Švicarskoj stalno se povećavala u posljednjih pet godina te je 2017. dosegnula 119 milijardi EUR, što je povećanje od 2 % u usporedbi s 2016. Usluge koje Švicarska pruža u EU-u 2017. vrijedile su 72 milijarde EUR, što je smanjenje od 23 % u usporedbi s prethodnom godinom. EU je zadržao trgovinski suficit u uslugama.

Kad je riječ o izravnim stranim ulaganjima, Švicarska je isto ključni partner te na nju otpada 13 % EU-ovih izravnih stranih ulaganja. Zalihe izravnih stranih ulaganja u EU-u koje ima Švicarska 2017. dosegnule su 802 milijarde EUR i zabilježile su godišnje prosječno povećanje od 15 % u posljednje četiri godine. EU-ove zalihe izravnih stranih ulaganja u Švicarskoj 2017. iznosile su 979 milijardi EUR, uz prosječno godišnje povećanje od 10 % u istom razdoblju.

Švicarski parlament odobrio je u rujnu 2018. dugoočekivanu reformu poreza na dobit, kojom se mijenja diskriminirajući kantonski fiskalni status društava, koji je bio problematičan i iz perspektive državnih potpora. Novo zakonodavstvo trebalo bi stupiti na snagu 1. siječnja 2020.

U studenome 2018. na političkoj razini zaključeni su pregovori između EU-a i Švicarske o institucionalnom okviru, uključujući neovisno rješavanje sporova, pravila o državnim potporama te predanost modernizaciji sporazuma o slobodnoj trgovini iz 1972. i drugih sporazuma povezanih s trgovinom. Međutim, Švicarsko federalno vijeće još nije podržalo sporazum, što EU smatra preduvjetom za sklapanje budućih sporazuma o sudjelovanju

³³ http://trade.ec.europa.eu/doclib/cfm/doclib_section.cfm?sec=144

Švicarske u unutarnjem tržištu EU-a i neophodnim elementom za daljnji napredak prema uzajamno korisnom pristupu tržištu.

5.2. Norveška

Norveška je treći najveći partner EU-a u povlaštenoj trgovini. Bilateralna trgovina ostala je snažna 2018., uz povećanje od gotovo 11 % u usporedbi s 2017. EU-ov trgovinski suficit s Norveškom doseguo je gotovo 30 milijardi EUR. Sve veći ukupni deficit u velikoj je mjeri rezultat većeg uvoza mineralnih proizvoda, koji su zabilježili povećanje od gotovo 6 milijardi EUR.

Izvoz nepoljoprivrednih proizvoda iz EU-a povećao se za više od 3 milijarde EUR, što čini povećanje od 6,3 % u usporedbi s 2017. Izvoz poljoprivredno-prehrambenih proizvoda iz EU-a isto je ostao snažan i zabilježio je trgovinski suficit od gotovo 4 milijarde EUR.

Novi sporazum kojim se dodatno liberalizira trgovina nekim poljoprivrednim proizvodima stupio je na snagu 2018. Sada bi na red trebalo doći preispitivanje trgovinskog režima za prerađene poljoprivredne proizvode. Nadalje, EU je spreman nastaviti pregovore o zaštiti oznaka zemljopisnog podrijetla.

Norveška je šesta najveća zemlja trgovinski partner EU-a za usluge. Trgovina uslugama bila je stabilna 2017., uz ukupnu trgovinu od 44 milijarde EUR i malo veći trgovinski suficit za EU u usporedbi s 2016., tj. više od 13 milijardi EUR. Trgovinska bilanca u uslugama ostala je pozitivna za EU, kako je bilo i prethodnih godina.

5.3. Sredozemne zemlje i zemlje Bliskog istoka

EU je regija koja je ključni trgovinski partner za većinu zemalja južnog Sredozemlja i Bliskog istoka. U tom kontekstu EU-ovi sporazumi o povlaštenoj trgovini s osam partnerskih zemalja u toj regiji (Alžir, Egipat, Izrael, Jordan, Libanon, Maroko, okupirano palestinsko područje i Tunis) na snazi su već godinama. Ti sporazumi uključuju asimetrične elemente za većinu zemalja kako bi se promicao gospodarski razvoj u toj regiji i bolja integracija u unutarnje tržište EU-a, uključujući odredbe o tržišnom natjecanju i državnoj potpori.

Ukupna trgovina između EU-a i osam partnera dosegnula je 2018. 175 milijardi EUR (tj. 4 % trgovine EU-a s ostatkom svijeta), što je povećanje od 2 % u usporedbi s 2017. EU održava trgovinski suficit s osam zemalja južnog Sredozemlja i Bliskog istoka koje su partneri u povlaštenoj trgovini ako ih se promatra zajedno, iako se suficit smanjio za 10 % u usporedbi s 2017. (tj. nešto manje smanjenje u odnosu na ono od 13 % uočeno u prethodnom izvještajnom razdoblju). To kretanje objašnjava se povećanjem izvoza iz tih zemalja u EU i, djelomično, učinkom mjera za ograničavanje trgovine koje su neke od njih nametnule posljednjih godina kako bi poboljšale trgovinsku bilancu: budući da je EU glavni izvoznik u tu regiju, ove mjere često utječu na njegov izvoz.

U trgovini poljoprivredno-prehrambenim proizvodima EU je 2018. zabilježio suficit od gotovo 5 milijardi EUR s tom regijom. Istodobno su neke partnerske zemlje zabilježile povećanje izvoza svojih poljoprivredno-prehrambenih proizvoda, na primjer Tunis (+44 %, velikim dijelom zahvaljujući maslinovu ulju), okupirano palestinsko područje (+25 %) i Maroko (+5 %). Maroko i Tunis imaju trgovinski suficit s EU-om u sektoru poljoprivredno-prehrambenih proizvoda.

EU je izrazio zabrinutost zemljama trgovinskim partnerima u pogledu povećanja broja mjera za ograničavanje trgovine koje je donijelo nekoliko zemalja, osobito Alžir, Egipat, a nedavno

i Tunis³⁴. EU nastavlja u svakoj prilici raspravljati o tim pitanjima s partnerskim zemljama južnog Sredozemlja i Bliskog istoka jer se trgovinski odnosi moraju temeljiti na pravilima i EU od svojih partnera očekuje da ispunjavaju svoje obveze.

EU je spremam nastaviti pružati potporu reformama u zemljama trgovinskim partnerima radi povećanja konkurentnosti i sposobnosti izvoza regije južnog Sredozemlja i Bliskog istoka. U tijeku su pregovori za proširenje i modernizaciju trgovinskih sporazuma s Tunisom, a možda će se ubrzo ponovno pokrenuti i s Marokom. Modernizacija i produbljivanje postojećih sporazuma trebali bi pridonijeti poboljšanju gospodarske integracije s južnim susjedstvom EU-a, u kojem se nalaze vrlo važni partneri za EU. Nadalje, tekućom revizijom Konvencije o paneuromediterskim povlaštenim pravilima podrijetla uest će fleksibilnija pravila i olakšati gospodarska integracija i trgovina u regiji.

5.4. Meksiko

Meksiko je nakon Brazila druga najveća zemlja trgovinski partner EU-a u Latinskoj Americi. Sveobuhvatan trgovinski sporazum stupio je na snagu 2000. za robu i 2001. za usluge. Tijekom gotovo dvadeset godina primjene sporazuma, bilateralna trgovina robom između EU-a i Meksika više se nego utrostručila. Trgovina između EU-a i Meksika povećala se 2018. za gotovo 6 % i EU je zadržao trgovinski deficit od 13 milijardi EUR, iako je on malo manji nego 2017. Izvoz iz EU-a u Meksiko povećao se za 4 %. Uvoz iz Meksika povećao se za gotovo 9 %, što je velikim dijelom posljedica uvoza nepoljoprivrednih proizvoda.

Trgovina uslugama povećala se 2017. za 7 % i EU je zabilježio trgovinski deficit od gotovo 5 milijardi EUR.

Posljednjih su se godina EU i Meksiko usmjerili na pregovore o modernizaciji sporazuma, pa se zajednički odbor nije sastajao 2018. Međutim, ostvaren je određeni napredak u otvaranju novih prilika na tržištu, osobito u poljoprivrednom sektoru, u kojem je odobren izvoz svinjetine i proizvoda od svinjetine iz dodatnih država članica EU-a. Sastanak zajedničkog odbora zakazan je za 2019.

Očekuje se da će modernizirani sporazum, nakon ratifikacije, ojačati trgovinske odnose s Meksikom i pružiti nove prilike za pristup tržištu.

Belgijska čokolada za građane Meksika

Galler je poznati proizvođač čokolade nazvan po osnivaču Jeanu Galleru.

Društvo je nedavno ušlo na meksičko tržište uspostavom partnerstva s Belimportom, srednjim poduzećem sa sjedištem u gradu San Miguel de Allende u središnjoj državi Guanajuato. Ta lokacija znači da Galler sada može jednostavno distribuirati svoje proizvode u trgovinama i hotelima u cijelom Meksiku, osobito u središnima savezne države Querétaro i glavnom gradu Ciudad de Méxicu.

„Trenutačno imamo više troškove od meksičkih proizvođača čokolade zbog visokih carina koje plaćamo pri uvozu naših belgijskih proizvoda. Novim trgovinskim sporazumom između EU-a i Meksika ukinut će se meksičke carine na čokoladu iz EU-a, pa ćemo biti konkurentniji.“

³⁴ Komisija je u srpnju 2019. primila obavijest da su ukinute mjere za ograničavanje uvoza koje je Tunis uveo u studenome 2018. Komisija će nastaviti pratiti stanje kako bi osigurala učinkovito uklanjanje te prepreke.

Thibaud Mariage,
predstavnik društva Galler u Meksiku, direktor društva Belimport.

5.5. Čile

Tijekom 15 godina primjene trgovinskog stupa Sporazuma o pridruživanju između EU-a i Čilea obje su stranke kontinuirano radile i surađivale na provedbi sporazuma.

Trgovina između Čilea i EU-a povećala se 2018. za više od 8 %, uz snažan rast izvoza iz EU-a od 13 %, osobito izvoza strojeva i uređaja (+14 %) i prijevozne opreme, osobito zrakoplova i njihovih dijelova³⁵ (+27 %). U istom se razdoblju uvoz u EU iz Čilea povećao za 3 %. EU je imao trgovinski suficit veći od 1,5 milijardi EUR.

Kad je riječ o trgovini poljoprivredno-prehrambenim proizvodima, Čile je 2018. imao trgovinski suficit veći od 1,7 milijardi EUR, što je povećanje od 4 % u usporedbi s 2017. U čileanskom izvozu u EU i dalje su prevladavali voće s 40 % (uglavnom izvansezonski proizvodi) i vina sa 24 % njegoizvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvoda u EU.

Dugoročno pitanje sabljarke riješeno je 2018. Nakon što je Čile u srpnju 2017. pristupio Međuameričkoj komisiji za tropsku tunu kao surađujuća neugovorna stranka, više nije bilo ograničenja pristupa čileanskim lukama za plovila iz EU-a koja love sabljarke.

Iako se neke države članice EU-a i dalje suočavaju s problemima pri izvozu poljoprivredno-prehrambenih proizvoda u Čile, osobito voća i povrća, ta je zemlja otvorila svoje tržište mlijekočnih proizvoda i mesa, osobito svoja tržišta za svinjetinu za nekoliko dodatnih država članica EU-a. Čile je usto harmonizirao certifikat za jaja za valjenje i proizvode od jaja te pojednostavnio svoje postupke odobrenja za pristup tržištu, uzimajući u obzir činjenicu da su države članice EU-a podložne strogom i usklađenom sustavu EU-a za sigurnost hrane i veterinarskog sustava.

Naposljetu, sporazum između EU-a i Čilea o trgovini ekološkim proizvodima stupio je na snagu 1. siječnja 2018. Iako nije povezan sa sporazumom o pridruživanju, sporazum o priznavanju istovjetnosti za ekološke proizvode otvorit će nove prilike za trgovinu ekološkim proizvodima između dviju stranki.

EU i Čile od studenoga 2017. pregovaraju o ambicioznom, sveobuhvatnom i progresivnom moderniziranom sporazumu.

5.6. Carinska unija s Turskom

Turska je drugi najveći partner EU-a u povlaštenoj trgovini. Nakon razdoblja snažnog gospodarskog rasta od 2013., tursko se gospodarstvo drastično usporilo 2018. Velika deprecijacija turske lire i posljedična visoka inflacija znatno su utjecali na izvoz iz EU-a, koji se smanjio za gotovo 9 %. S druge strane, turski uvoz u EU povećao se u istom razdoblju za 9 %, što je dovelo do gotovo uravnotežene trgovine u kojoj se suficit EU-a smanjio s 15 milijardi EUR 2017. na 1 milijardu EUR 2018. To je s obzirom na vrijednost najviše utjecalo na trgovinu nepoljoprivrednim proizvodima.

³⁵ Treba napomenuti da bi se čak i bez povećanja kupnje zrakoplova ili njihovih dijelova izvoz iz EU-a i dalje povećao za 6 %, što odražava diversifikaciju izvoza iz EU-a u posljednjih pet godina.

Ugovorni trgovinski odnosi između EU-a i Turske sežu do 1963., kada su stranke pristale progresivno uspostaviti carinsku uniju, koja je dovršena 1996. Cilj je unije osigurati slobodno kretanje sve industrijske robe i određenih prerađenih poljoprivrednih proizvoda između EU-a i Turske. Međutim, njezino funkcioniranje nekoliko godina sprečava kontinuirano uvođenje prepreka za trgovinu u Turskoj. Dobar je primjer odstupanje Turske od zajedničke carine za uvoz iz trećih zemalja uvođenjem dodatnih carina na sve veći assortiman proizvoda te zahtijevanje dokaza o podrijetlu za robu iz EU-a. Komisija i dalje zahtijeva nediskriminirajuću provedbu Dodatnog protokola uz Sporazum o pridruživanju u odnosu na sve države članice, uključujući Republiku Cipar.

Komisija je u prosincu 2016. donijela prijedlog za modernizaciju carinske unije. Međutim, s tim povezane pripreme trenutačno su na čekanju jer je Vijeće zaključilo da daljnji rad na modernizaciji carinske unije između EU-a i Turske nije predviđen. Ta modernizacija, kada uvjeti to dopuste, ostaje važan prioritet u trgovinskom programu EU-a.

EU je 2. travnja 2019. od WTO-a zatražio [savjetovanje](#) s Turskom kao odgovor na mјere koje je Turska donijela, a koje dovode do progresivne prisilne lokalizacije u Turskoj u pogledu proizvodnje znatnog dijela farmaceutskih proizvoda koji se izvoze u Tursku. Čini se da te mјere nisu spojive s turskim obvezama na temelju carinske unije. Predmet je u tijeku.

5.7. Sporazumi o stabilizaciji i pridruživanju sa zemljama zapadnog Balkana

EU je 2018. ostao glavna regija trgovinski partner za Albaniju, Bosnu i Hercegovinu, Kosovo³⁶, Crnu Goru, Sjevernu Makedoniju i Srbiju. Ukupna trgovina između EU-a i pet zemalja zapadnog Balkana povećala se za 10 %. EU-ov trgovinski deficit bio je stabilan i iznosio je nešto više od 9 milijardi EUR.

EU je 2017. bio i važan izvor izravnih stranih ulaganja u toj regiji, dok su ukupne izlazne zalihe ostale stabilne na približno 25 milijardi EUR.

Međutim, pitanja povezana sa sivom ekonomijom i korupcijom i dalje utječu na poslovno okruženje. I dalje je prisutno pitanje nedostatka učinkovitih pravila o državnim potporama i općenito je potrebno poboljšati pravo o tržišnom natjecanju. EU smatra, te u svojem političkom dijalogu s partnerima sa zapadnog Balkana na tome i inzistira, da je napredak u poslovnom okruženju, regulatornom približavanju i borbi protiv korupcije blisko povezan s napretkom vladavine prava. Osim toga, treba dodatno poboljšati i transparentnost i odgovornost postupaka javne nabave. S pozitivne strane, Komisija podržava novi Zakon o javnoj nabavi koji je Sjeverna Makedonija donijela početkom 2019. i koji bi trebao dovesti do veće transparentnosti i većeg tržišnog natjecanja te napore koje Srbija i Crna Gora ulažu u modernizaciju svojeg zakonodavstva o javnoj nabavi u skladu sa zahtjevima EU-a.

Iako bi trebalo nastojati ostvariti daljnji napredak regionalne integracije, potpisivanje regionalnog sporazuma o *roamingu* u travnju 2019., koji je usmјeren na uspostavu regije slobodnog *roaminga* do 2021. i koji bi trebao omogućiti smanjenje troškova telekomunikacije u regiji, služi kao dobar primjer.

³⁶ Ovim nazivom ne dovode se u pitanje stajališta o statusu te se on koristi u skladu s Rezolucijom Vijeća sigurnosti UN-a 1244/1999 i Mišljenjem Međunarodnog suda o proglašavanju neovisnosti Kosova.

6. SPORAZUMI O GOSPODARSKOM PARTNERSTVU (SGP-OVI) S AFRIČKIM, KARIPSKIM I PACIFIČKIM ZEMLJAMA

6.1. Sporazum o gospodarskom partnerstvu s Južnoafričkom razvojnom zajednicom (SADC)

Sve su stranke 2018. prvi put počele u potpunosti primjenjivati SGP između EU-a i SADC-a³⁷, nakon što se 4. veljače 2018. sporazum počeo privremeno primjenjivati za Mozambik. Sve zemlje SGP-a sa SADC-om sada su počele provoditi dogovorena smanjenja.

Ukupna trgovina robom između EU-a i zemalja obuhvaćenih SGP-om sa SADC-om povećala se 2018. za 2,7 %. Taj je rast potaknuto povećanje uvoza iz zemalja SADC-a u EU od 5,5 %, dok je izvoz iz EU-a zabilježio malo smanjenje. Trgovinska bilanca sa zemljama obuhvaćenima SGP-om sa SADC-om ostala je pozitivna. Sve veći izvoz iz zemalja obuhvaćenih SGP-om sa SADC-om uglavnom je posljedica povećanja izvoza motornih vozila iz Južne Afrike te dijamanata i plemenitih metala iz Južne Afrike i Lesota. Povećao se i izvoz vina i šećera iz Južne Afrike, indijskih oraščića iz Mozambika, grožđa iz Namibije i ruma iz Esvatinija.

Na prvom sastanku u veljači 2019. zajedničko vijeće donijelo je institucionalni ustroj sporazuma, uključujući institucionalne odredbe za rješavanje sporova i popis arbitara. To će pomoći u rješavanju pitanja u vezi s provedbom u budućnosti. Zajedničko vijeće uspostavilo je i temelje za zajednički mehanizam za praćenje i potpunu uključenost nedržavnih aktera u provedbu sporazuma.

Južna Afrika ukinula je 2018. zabranu uvoza mesa peradi za dvije države članice EU-a od njih osam, ali nije navela kako namjerava postupati s preostalih šest država koje još uvijek podliježu zabrani. EU smatra da bi preostale zabrane uvoza trebalo ukinuti bez daljnje odgode. Južnoafrička carinska unija (SACU) nastavila je primjenjivati i zaštitne mjere na uvoz proizvoda od peradi iz EU-a i carine na uvoz određenog tekstila te EU nastavlja raspravljati o tome s ekvivalentnim tijelima jer smatra da te mjere nisu u skladu sa sporazumom. EU je 14. lipnja 2019. zatražio savjetovanje sa SACU-om o zaštitnim mjerama uvedenima za zamrzнуте proizvode od peradi (više pojedinosti potražiti u odjeljku 10.3.).

Partnerske zemlje na temelju SGP-a još nisu aktivirale mogućnost „kumuliranja podrijetla“ među zemljama obuhvaćenima SGP-om sa SADC-om, a to je jedna od ključnih koristi sporazuma. Kumuliranje podrijetla omogućilo bi tim zemljama da zajedno ispune zahtjeve u pogledu podrijetla i tako osnažilo regionalne vrijednosne lance. EU potiče svoje partnere da ostvare napredak u tom području.

³⁷ To je sporazum između EU-a i šest (od 15) članica Južnoafričke razvojne zajednice (SADC): Bocvana, Esvatini, Lesoto, Namibija, Južna Afrika (koji zajedno čine Južnoafričku carinsku uniju, SACU) i Mozambik.

Vinarice iz Južne Afrike

Vino se u Južnoj Africi proizvodi više od tri stoljeća. Međutim, do kraja apartheida nisu postojali kvalificirani crni proizvođači vina. Mlade žene sada probijaju tu prepreku primjenom SGP-a (uz visoku carinsku kvotu za vino dodijeljenu Južnoj Africi) za izvoz svojih proizvoda u EU.

Thokozani Wines društvo je za osnaživanje osoba crne boje kože, koje je prije 15 godina pokrenuo Diemersfontein Wines kako bi svoje poljoprivredne radnike pretvorilo u dioničare te pridonijelo širokom ekonomskom osnaživanju osoba crne boje kože. Od 115 članova osoblja, njih 85 sada su dioničari u društvu Thokozani, a mnogi su od njih žene i dobivaju mentorstvo i osposobljavanje o poslovanju i životnim vještinama. Thokozani izvozi vina u Nizozemsku, Njemačku, Švedsku, Dansku i Češku.

„Izvoz vina društva Thokozani u EU poboljšao se nakon što je SGP sa SADC-om stupio na snagu, ali moramo uložiti veći napor ako ga želimo potpuno iskoristiti. Potpora EU-a povjesno zapostavljenim proizvođačima ključna je i dobrodošla.“

Denise Stubbs, direktorica društva Thokozani Wines

6.2. Privremeni sporazum o gospodarskom partnerstvu s državama istočne i južne Afrike (ESA)

U 2018. privremeni SGP između EU-a i Madagaskara, Mauricijusa, Sejšela i Zimbabvea privremeno se primjenjuje već sedmu godinu. Komori sporazum primjenjuju od 7. veljače 2019. Četiri izvorna partnera iz ESA-e u potpunosti će provesti svoje obveze u pogledu liberalizacije do 2022., u skladu s odgovarajućim rasporedima na temelju sporazuma.

Ukupna trgovina između EU-a i četiri zemlje ESA-e bila je 2018. najveća s Madagaskarom (1,9 milijardi EUR) i Mauricijusom (1,8 milijardi EUR), nakon čega slijede Zimbabve (689 milijuna EUR) i Sejšeli (596 milijuna EUR). Uvoz u EU iz četiriju partnera smanjio se 2018. za 3,5 %. To je većinom uzrokovalo znatno smanjenje obujma šećera uvezenog iz Mauricijusa i Zimbabvea.

Diversifikacija izvoza nastavila se za Madagaskar i Mauricijus, ali zasad je ograničena u slučaju Sejšela i Zimbabvea.

Nakon što su partneri iz ESA-e izrazili interes za produbljivanje sporazuma van trgovine robom, 2018. pokrenute su pripremne radnje koje su dovršene u svibnju 2019. Pregovori o produbljivanju sporazuma trebali bi započeti krajem 2019. i obuhvaćat će usluge, ulaganja i druge teme povezane s trgovinom.

6.3. Privremeni sporazum o gospodarskom partnerstvu s Côte d'Ivoire

Privremeni SGP s Côte d'Ivoire privremeno se primjenjuje od rujna 2016. To je samostalni trgovinski sporazum koji će se zamijeniti regionalnim SGP-om između EU-a i zapadne Afrike kada on stupi na snagu. Nakon što su ga potpisale Gambija i Mauritanijska, sada je 15 od 16 zapadnoafričkih partnera³⁸ potpisalo regionalni SGP između EU-a i zapadne Afrike.

³⁸ Nigerija je jedina zemlja u zapadnoj Africi koja još nije potpisala sporazum.

Trgovinska bilanca bila je 2018. pozitivna za Côte d'Ivoire i EU je i dalje regija koja je najvažniji trgovinski partner te zemlje. Međutim, uvoz iz Côte d'Ivoire u EU smanjio se 2018. za 5 % zbog smanjenja vrijednosti sirovog i prerađenog kakaa te uvoza gume. Kakao i roba od prerađenog kakaa 2018. činili su 64 % ukupnog uvoza iz Côte d'Ivoire u EU. Izvoz iz EU-a u Côte d'Ivoire bio je stabilan i uglavnom se sastojao od strojeva i mehaničkih uređaja, električnih uređaja i motornih vozila.

Côte d'Ivoire proveo je, uz potporu EU-a, studiju za mjerjenje utjecaja privremenih SGP-ova (Côte d'Ivoire i Gana) na regionalnu integraciju. Procjena je pokazala da će mogući poremećaji (na primjer, zbog EU-ovih liberaliziranih *inputa* u prerađenim proizvodima koji kruže regijom) utjecati samo na mali broj zemalja i proizvoda kojima se trguje. U studiji su ponuđena praktična rješenja za ublažavanje rizika od poremećaja.

Na temelju privremenog SGP-a Côte d'Ivoire počeo je liberalizirati svoje tržište za uvoz iz EU-a od 1. siječnja 2019., a dodatni krugovi smanjenja carina predviđeni su do 2029.

6.4. Privredni sporazum o gospodarskom partnerstvu (SGP) s Ganom

Privredni SGP s Ganom privremeno se primjenjuje od prosinca 2016. i još je u ranoj fazi. Gana je najavila da će početi liberalizirati svoje tržište za uvoz iz EU-a od 2020. Kao i privredni SGP s Côte d'Ivoire, ovaj će se privredni SGP zamijeniti regionalnim SGP-om sa zapadnom Afrikom kada on stupi na snagu.

Uvoz iz Gane u EU povećao se 2018. za gotovo 50 % i dosegnuo je 3,1 milijardu EUR, uglavnom zahvaljujući većem izvozu mineralnog ulja iz Gane u EU. Izvoz kakaa, aluminija, biljnih masti i ulja, konzervirane tune te kokosa i banana iz Gane isto se povećao 2018. Izvoz iz EU-a u Ganu (uglavnom strojeva, mineralnih ulja i mesa) lagano se smanjio 2018. Trgovinska bilanca za poljoprivrednu i za nepoljoprivrednu robu pozitivna je za Ganu.

Kako se Gana približava provedbi svojih obveza u pogledu pristupa tržištu, pozorno će se pratiti učinci koje bi privredni SGP mogao imati na gospodarstvo Gane u smislu tokova trgovine i ulaganja, vladinih prihoda i održivog razvoja.

6.5. Sporazum o gospodarskom partnerstvu (SGP) sa srednjom Afrikom (Kamerun)

Kamerun privremeno primjenjuje sporazum, kojem mogu pristupiti sve zemlje iz srednje Afrike, od kolovoza 2014. Kamerun će liberalizirati 80 % svojeg uvoza iz EU-a u razdoblju od 15 godina, do 2029. Prvi krug smanjenja carina već je proveden 2016. i 2017. Proizvodi za koje je liberalizirana trgovina uglavnom su industrijski strojevi i oprema, građevinski materijal i industrijski međuproizvodi koji se ne proizvode lokalno i koji se upotrebljavaju u kamerunskoj industriji.

Uvoz u EU-a iz Kameruna smanjio se 2018. za 7 %, odnosno na razinu iz 2016. nakon naglog povećanja 2017. To je posljedica smanjenja izvoza mineralnog ulja, kakaa u zrnu, banana i gume iz Kameruna u EU. Izvoz aluminija i drveta u EU povećao se 2018. Trgovinska bilanca ostala je pozitivna za Kamerun. Mineralno ulje glavni je izvozni proizvod.

Jeftiniji inputi pomažu ojačati lokalnu proizvodnju i zapošljavanje

La Société Anonyme des Brasseries du Cameroun (SABC) proizvođač je piva i bezalkoholnih napitaka iz Kameruna. Najveći je privatni poslodavac u zemlji, s približno 10 000 zaposlenika u cijeloj grupi i njezinim podružnicama. Brasseries du Cameroun ima udio od 75 % kamerunskog tržišta za pivo i osvježavajuće napitke.

Do danas je najveći korisnik povlastica na temelju SGP-a. Uvozi niz proizvoda iz EU-a, na primjer, velike strojeve za flaširanje svojih pića i sastojke kao što su kvasac, hmelj, arome i bojila koje koristi u proizvodnji.

Iako ostvaruje korist od povlastica iz SGP-a, SABC sve više nastoji koristiti lokalne izvore. Društvo ima lokalnu podružnicu koja proizvodi boce i svake godine kupuje cijelu proizvodnju kukuruza (10 000 tona) društva Maïscam (jedno od velikih poljoprivredno-industrijskih poduzeća u zemlji).

6.6. Sporazum o gospodarskom partnerstvu s Forumom karipske skupine AKP-a (CARIFORUM)

Godina 2018. deseta je godina privremene primjene sporazuma s CARIFORUM-om između EU-a i 14 karipskih zemalja. Komisija je u veljači 2019. pokrenula *ex post* evaluaciju sporazuma, čiji se dovršetak očekuje 2020. Rezultati će se uključiti u zajedničku reviziju sporazuma EU-a i CARIFORUM-a te će se o njima obavijestiti na sljedećem sastanku zajedničkog vijeća EU-a i CARIFORUM-a.

Ukupna trgovina između EU-a i CARIFORUM-a povećala se 2018. za 7 %, na 9 milijardi EUR. Uvoz iz zemalja CARIFORUM-a u EU povećao se za 11 % na 3,9 milijardi EUR, što je potaknuto povećanjem uvoza mineralnog ulja i kemikalija. Uvoz ribe i rakova, duhana te pića i žestokih alkoholnih pića iz zemalja CARIFORUM-a u EU isto se povećao 2018., dok se uvoz šećera i banana smanjio. Izvoz iz EU-a u CARIFORUM povećao se za 4,6 % na 5,1 milijardu EUR.

EU u okviru 11. europskoga razvojnog fonda pruža 102 milijuna EUR potpore za regionalnu gospodarsku suradnju i integraciju, uključujući razvoj privatnog sektora te izgradnju kapaciteta povezanih s trgovinom i provedbu SGP-a u karipskim zemljama. Ta potpora obuhvaća, na primjer, male zajmove za mala i srednja karipska poduzeća kako bi im se pomoglo da počnu izvoziti u EU.

S obzirom na poseban interes EU-ovih trgovinskih partnera u području usluga iz CARIFORUM-a, stranke su 2018. uspostavile posebni odbor za usluge.

Naposljetku, ostvaren je napredak i u pregovorima o sporazumu o oznakama zemljopisnog podrijetla na temelju SGP-a između EU-a i CARIFORUM-a, koji su u tijeku.

6.7. Sporazum o gospodarskom partnerstvu (SGP) s pacifičkim zemljama

Godina 2018. osma je godina primjene sporazuma između EU-a i Papue Nove Gvineje. Fidži je počeo privremeno primjenjivati sporazum u srpnju 2014., a Samoa ga privremeno primjenjuje od 31. prosinca 2018.

Ukupna trgovina između EU-a i Fidžija te Papue Nove Gvineje smanjila se 2018. za 9 %. Dvije pacifičke zemlje i dalje bilježe trgovinski suficit od 700 milijuna EUR s EU-om.

Nastavio se smanjivati uvoz šećera s Fidžija u EU, kao i iz nekoliko zemalja AKP-a. Izvoz palmina ulja iz Papue Nove Gvineje u EU, koje je uvjerljivo najvažniji poljoprivredno-prehrambeni izvozni proizvod te zemlje u EU, smanjio se za 16 %.

Zasad nije opažena veća diversifikacija izvoza pacifičkih zemalja u EU.

Sporazumu mogu pristupiti i druge pacifičke otočne zemlje. Samoa je pristupila 2018., a u tijeku su postupci za pristupanje Salomonovih Otoka i Tonge.

7. TRGOVINA I ODRŽIVI RAZVOJ: NAJNOVIJE AKTIVNOSTI

Od objave izvješća 2018. Komisija je nastavila znatno pojačavati napore i mjere za provedbu poglavlja o trgovini i održivom razvoju EU-ovih trgovinskih sporazuma kako bi dopunila svoj [akcijski plan od 15 točaka iz veljače 2018.](#) Ukupni je cilj plana osigurati učinkovitiju i ustrajniju primjenu i provedbu poglavlja o trgovini i održivom razvoju. Kako se plan uvodi pojavljuju se prvi rezultati. Glavne inicijative u okviru četiriju širokih polja aktivnosti plana bile su sljedeće:

1. Suradnja (s državama članicama, Europskim parlamentom i međunarodnim organizacijama)

Komisija je intenzivirala rad s državama članicama. Namjenska stručna skupina za trgovinu i održivi razvoj sastala se 2018. četiri puta. To je dopunjeno radom delegacija EU-a i veleposlanstava država članica u partnerskim zemljama. Taj rad pridonio je promicanju sinergija s državama članicama o specifičnim mjerama provedbe, kao što je partnerstvo sa Švedskom kako bi se Ekvadoru pomoglo u procesu provedbe obveza u pogledu trgovine i održivog razvoja.

Komisija je nastavila surađivati s Europskim parlamentom, među ostalim i putem skupina za praćenje, točki dnevnog reda Odbora za međunarodnu trgovinu, tehničkih izvješća i pojedinačnih kontakata. Među ostalim, ti su kontakti pomogli u pružanju informacija za posjet članova Europskog parlamenta Japanu u rujnu 2018.

Komisija je ojačala suradnju s međunarodnim organizacijama. Komisija i Međunarodna organizacija rada (MOR) ostvarile su velike pomake prema strateškoj i fleksibilnijoj suradnji, osobito potpisivanjem krovnog projekta „Trgovina za dostojan rad“ krajem 2018. Tim će se projektom pružiti potpora mjerama za poboljšanje primjene temeljnih konvencija MOR-a u zemljama trgovinskim partnerima EU-a. Komisija je nastavila i kontinuiranu suradnju s MOR-om u nekoliko partnerskih zemalja. Kad je riječ o okolišu, Komisija je surađuje s trgovinskim partnerskim zemljama u okviru multilateralnih sporazuma o okolišu i podupire njihovu provedbu, među ostalim u okviru posebnog sporazuma o suradnji s Programom Ujedinjenih naroda za okoliš.

2. Davanje uloge u provedbi civilnom društву, uključujući socijalne partnere

Komisija i sve EU-ove domaće savjetodavne skupine uspostavljene na temelju trgovinskih sporazuma koji sadržavaju poglavlja o trgovini i održivom razvoju redovno su se sastajale tijekom godine kako bi obavijestile predstavnike civilnog društva o napretku i izazovima u provedbi odredbi o trgovini i održivom razvoju te saznale njihove stavove i mišljenja.

Komisija je mobilizirala 3 milijuna EUR u okviru novog projekta financiranog iz instrumenta za partnerstvo: „Potpora sudjelovanju civilnog društva u provedbi EU-ovih trgovinskih sporazuma“. Projekt je od studenoga 2018. pružao logističku i tehničku potporu domaćim savjetodavnim skupinama u EU-u i nekim zemljama trgovinskim partnerima³⁹. Projektom se

³⁹ Trenutačno u Srednjoj Americi, Kolumbiji, Ekvadoru, Peruu, CARIFORUM-u, Gruziji, Moldovi, SADC-u i Ukrajini.

olakšavaju i zajedničke rasprave u obliku godišnjih radionica o pitanjima u područjima trgovine i održivog razvoja.

Komisija se obratila i civilnom društvu u zemljama obuhvaćenima sporazumima o gospodarskom partnerstvu (SGP-ovi) kako bi podigla razinu svijesti o sporazumima i potaknula angažiranost i raspravu. Nedržavni akteri iz EU-a i zemalja obuhvaćenih SGP-om sa SADC-om održali su u studenome 2018. drugi sastanak dijaloga civilnog društva u Namibiji. U travnju 2019. savjetodavno tijelo za civilno društvo uspostavljeno u Côte d'Ivoire sastalo se s obje stranke sporazuma. Održane su i rasprave s Komisijom i Europskim gospodarskim i socijalnim odborom kako bi se istražila mogućnost izgradnje platforme civilnog društva koja uključuje civilno društvo iz Côte d'Ivoire i Europe.

Povećanje uključenosti poslovne zajednice u provedbu poglavlja o trgovini i održivom razvoju još je jedan ključni cilj. Kako bi se promicalo i podržalo prihvatanje društveno odgovornog poslovanja/odgovornog poslovnog ponašanja, Komisija i Europska služba za vanjsko djelovanje pokrenule su program u vrijednosti 9 milijuna EUR s Međunarodnom organizacijom rada, Organizacijom za gospodarsku suradnju i razvoj (OECD) i Uredom Visokog povjerenika za ljudska prava Ujedinjenih naroda (OHCHR) putem [instrumenta za partnerstvo](#)⁴⁰. Tim će se programom financirati aktivnosti informiranja i izgradnje kapaciteta u Latinskoj Americi, čime se dopunjuje sličan rad koji je u tijeku u Aziji. Komisija je organizirala i regionalno događanje o toj temi u Gvatemali, uz sudjelovanje MOR-a, OECD-a i niza dionika iz te regije.

3. Ostvarenje rezultata

Komisija je razradila prioritetne teme (prije i tijekom provedbe) o trgovini i održivom razvoju za svakog partnera kako bi usmjerila napore. Ti su prioriteti podijeljeni s državama članicama putem Stručne skupine za trgovinu i održivi razvoj te s civilnim društvom putem domaćih savjetodavnih skupina. Taj je proces u tijeku.

Komisija je postrožila praćenje i analizu usklađenosti s obvezama u pogledu trgovine i održivog razvoja u nekim trgovinskim partnerima, prvenstveno u Peruu i Južnoj Koreji. U slučaju Perua Komisija je intenzivno surađivala s javnim tijelima i predstavnicima civilnog društva, među ostalim i tijekom misije za utvrđivanje činjenica u Limi u listopadu 2018. EU i Peru postigli su dogovor o načinu rješavanja predmetnih pitanja, kako se može vidjeti iz zapisnika sastanka pododbora za trgovinu i održivi razvoj iz prosinca 2018.⁴¹ U slučaju Južne Koreje Komisija je u prosincu 2018. zatražila službeno savjetovanje na temelju mehanizma rješavanja sporova u vezi s trgovinom i održivim razvojem iz Sporazuma jer je EU već dugo bio zabrinut što Južna Koreja nije provela svoje obveze iz Sporazuma o slobodnoj trgovini u pogledu multilateralnih normi i sporazuma u području rada (više pojedinosti potražiti u odjeljku 10.1.).

Komisija je pojačala svoje napore u pružanju potpore partnerskim zemljama u ranim fazama provedbe obveza u pogledu trgovine i održivog razvoja. Ti su napor uključivali izradu, u suradnji sa švedskim Nacionalnim odborom za trgovinu, priručnika za provedbu odredbi o trgovini i održivom razvoju za Ekvador. U Vijetnamu i Singapuru naglasak je bio na poštovanju temeljnih načela rada, putem reformi tržišta rada i ratifikacije temeljnih konvencija Međunarodne organizacije rada. Vijetnam je nedavno ratificirao Konvenciju 98. MOR-a te je naveo da će donijeti novi Zakonik o radu, uključujući temeljna načela rada. Meksiko je u rujnu 2018. ratificirao Konvenciju 98. MOR-a o pravu na organiziranje i

⁴⁰ https://ec.europa.eu/fpi/what-we-do/partnership-instrument-advancing-eus-core-interests_en

⁴¹ http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2019/february/tradoc_157701.pdf

kolektivno pregovaranje, čime je ispunio jednu od svojih obveza iz poglavlja o trgovini i održivom razvoju budućeg trgovinskog sporazuma između EU-a i Meksika. Ostale su aktivnosti bile usmjerene na pripremu institucionalnog okvira vladinih tijela i struktura civilnog društva.

Kako bi se mobilizirala sredstva za provedbu obveza u pogledu trgovine i održivog razvoja te promicale komplementarnosti i sinergija, Komisija je počela sastavljati inventar svih relevantnih projekata, obraćajući se državama članicama u glavnim gradovima EU-a i njihovim veleposlanstvima u partnerskim zemljama.

Komisija je 23. siječnja 2019., nakon donošenja Preporuke za trgovinu i klimu u kontekstu CETA-e, održala radionicu o trgovini i klimi na kojoj su sudjelovali civilno društvo i poduzeća kako bi raspravljali o vezi između trgovine i klime te utvrdili moguće daljnje inicijative na tu temu.

Komisija je uspješno uvela snažnije odredbe o trgovini i klimi (uključujući obveze provedbe Pariškog sporazuma te suradnje i zajedničkog djelovanja u pogledu ciljeva Okvirne konvencije Ujedinjenih naroda o promjeni klime (UNFCCC)) u poglavlja o trgovini i održivom razvoju sporazuma sklopljenih s Meksikom, Vijetnamom, Japanom i Singapurom. Slične odredbe dio su pregovora koji su u tijeku.

EU je proveo aktivnosti informiranja o kružnom gospodarstvu u Čileu, Kolumbiji, Japanu, Meksiku, Maroku, Peruu i Singapuru kako bi promicao zeleno poslovanje i partnerstvo za ulaganja te razmjenio znanje o politikama i najboljoj praksi u vezi s kružnim gospodarstvom. Te su aktivnosti pridonijele uključivanju posebnih odredbi o kružnom gospodarstvu u modernizirani sporazum s Meksikom. Osim toga, financirana su dva regionalna projekta o plastici usmjerena na jugoistočnu Aziju i Latinsku Ameriku.

4. Transparentnost i komunikacija

Komisija radi na poboljšanju svojih internetskih stranica o trgovini i održivom razvoju kako bi relevantne informacije bile lakše dostupne. Europski gospodarski i socijalni odbor poduzima slične napore s obzirom na rad domaće savjetodavne skupine.

Nakon što su organizacije civilnog društva u listopadu 2017. podnijele podnesak u kojem su izrazile zabrinutost zbog Peruova nepoštovanja obveza u vezi s trgovinom i održivim razvojem, Komisija se uključila u tehničke sastanke s peruanskim tijelima i dionicima civilnog društva. O pitanjima koja su navedena u podnesku raspravljalo se i na sastanku pododbora za trgovinu i održivi razvoj održanom u prosincu 2018. Komisija je u ožujku 2019. obavijestila organizacije civilnog društva koje su podnijele podnesak o ishodu pojačanog angažmana s peruanskim tijelima o predmetnim pitanjima.

8. TRGOVINA POLJOPRIVREDNO-PREHRAMBENIM PROIZVODIMA NA TEMELJU EU-OVIH TRGOVINSKIH SPORAZUMA: NAJNOVIJA KRETANJA

Razvoj trgovinskih tokova

Trgovina poljoprivredno-prehrambenim proizvodima na temelju EU-ovih sporazuma o povlaštenoj trgovini nastavila je rasti 2018., za razliku od EU-ove ukupne trgovine poljoprivredno-prehrambenim proizvodima s ostatom svijeta, koja se lagano smanjila. Izvoz poljoprivredno-prehrambenih proizvoda iz EU-a na temelju sporazuma o povlaštenoj trgovini povećao se za 2,2 % (+1 milijarda EUR) i pridonio je uspjehu izvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvoda iz EU-a. Izvoz poljoprivredno-prehrambenih proizvoda iz EU-a malo se smanjio (za 0,6 %).

Tijekom izvještajnog razdoblja EU-ova trgovina poljoprivredno-prehrambenim proizvodima s partnerskim zemljama u povlaštenoj trgovini činila je 30 % ukupnog izvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvoda iz EU-a i 40 % uvoza. Uz suficit od 11 milijardi EUR trgovinski sporazumi prve generacije pridonijeli su s više od polovine povećanja ukupnog suficita EU-a u trgovini poljoprivredno-prehrambenim proizvodima s ostatom svijeta. Žestoka alkoholna pića, vino, tjestenina i peciva najviše su pridonijeli rastu izvoza iz EU-a. Istodobno se smanjio uvoz pšenice, nepržene kave i šećera.

Rast izvoza bio je posebno velik s partnerskim zemljama s kojima su sklopljeni trgovinski sporazumi druge generacije (+5 %) i područja produbljene i sveobuhvatne trgovine (+11 %). CETA je u prvoj cijeloj godini provedbe pridonijela sa stopom rasta izvoza u Kanadu od 4 % (osobito visoka za agrume, sir i čokoladu).

Tri glavna izvozna odredišta za poljoprivredno-prehrambene proizvode iz EU-a među partnerima u povlaštenoj trgovini bile su Švicarska, Norveška i Kanada, na koje je 2018. otpadalo 12 % izvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvoda. Približno 47 % izvoza činili su prehrambeni proizvodi kao što su čokolade, hrana za dojenčad, tjestenina (22 %), prerađena hrana, kao što su sirevi i vino (15 %), i druga pića (9 %).

Francuski slastičar profitira od Sporazuma s Kanadom

La Confiserie du Roy René francusko je poduzeće za proizvodnju slatkiša specijalizirano za *calisson*, slatkiše od kandiranog voća i badema, s tradicijom od 1920. Društvo je 2014. donijelo strategiju za međunarodno poslovanje, iskoristivši trgovinske sporazume EU-a s partnerima diljem svijeta.

Od 2015. već je udvostručilo svoj izvozni promet, koji sada čini više od 9 % njihova ukupnog prometa.

Ratifikacijom trgovinskog sporazuma EU-a s Kanadom imaju priliku da svoje proizvode ponude po konkurentnijim cijenama zahvaljujući smanjenju carina.

Glavne tri države podrijetla uvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvoda među partnerskim zemljama u povlaštenoj trgovini bile su Ukrajina, Švicarska i Turska, na koje otpada 13 % ukupnog uvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvoda u EU. Primarni proizvodi činili su većinu uvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvoda u EU (63 %), uglavnom tropsko voće (18 %), riba i sušeno voće (13 %) i nepržena kava (5,6 %).

Trgovinski sporazumi EU-a uključuju odredbe o zaštiti EU-ovih proizvođača osjetljivih proizvoda, kao što su govedina, perad ili šećer. Oni su ili gotovo potpuno isključeni iz

povlaštenе trgovine ili, ako su djelomično isključeni, na njih se primjenjuju pažljivo utvrđene carinske kvote. Na osjetljivo voće i povrće primjenjuje se sustav ulaznih cijena tijekom vrhunca sezone berbe u EU-u.

Iako se tijekom pregovora na to obično gleda sa skepticizmom, trgovinski sporazumi EU-a pružaju veliki potencijal za izvoz poljoprivrednih proizvoda iz EU-a. Na primjer, Japan i Južna Koreja drugo su i treće tržište za izvoz svinjetine iz EU-a i imaju veliki potencijal za rast. Ta tržišta čine 42 % ukupnog izvoza svinjetine iz EU-a. Izvoz u Južnu Koreju povećava se od provedbe trgovinskog sporazuma, uz dodatno povećanje od 12 % 2018., unatoč činjenici da je zabranjen izvoz iz tri države članice EU-a zbog izbijanja afričke svinjske kuge.

Osjetljivi poljoprivredni proizvodi iz EU-a i dalje ostvaruju korist od trgovinskih sporazuma. Na primjer, EU je 2018. izvezao gotovo 162 000 tona govedine partnerskim zemljama u povlaštenoj trgovini, što je povećanje od 20 % u usporedbi s 2017. Partnerske zemlje u povlaštenoj trgovini primaju dvije trećine ukupnog izvoza govedine iz EU-a, a glavni su partneri Turska, Bosna i Hercegovina, Izrael i Švicarska. To pokazuje da je europska govedina cijenjena na ključnim izvoznim tržištima kada trgovinu ne sprečavaju nepoštene i neopravdane sanitарne mjere ili uvozne carine kojima se sprečava trgovina.

Slično tomu, europski proizvođači šećera ostvarili su 2018. dobre rezultate s više od 3 milijuna tona izvezenog šećera (+48 % u usporedbi s 2017.), što je rekordna razina od 2014. Iako je uspjehu izvoza šećera iz EU-a u velikoj mjeri pomogao dovršetak reforme EU-ova režima šećera, tom su rezultatu pridonijeli i bilateralni trgovinski sporazumi. Na primjer, Egipat je 2018. bio glavno izvozno tržište za šećer iz EU-a. Ta je zemlja uvezla više od 500 000 tona europskog šećera po nultoj carinskoj stopi zahvaljujući postojećem trgovinskom sporazumu između EU-a i Egipta⁴².

U slučaju Japana izvoz poljoprivredno-prehrambenih proizvoda iz EU-a povećao se već 2018. (npr. +78 % za izvoz mesa peradi), djelomično zahvaljujući ubrzanoj suradnji na rješavanju niza pitanja povezanih sa sanitarnim i fitosanitarnim mjerama. Carine za svinjetinu i govedinu s vremenom će se potpuno ukinuti ili znatno smanjiti⁴³.

Oznake zemljopisnog podrijetla

U 2018. ostvaren je napredak u zaštiti EU-ovih oznaka zemljopisnog podrijetla u nekim partnerskim zemljama, na primjer registracijom oznake „Prosciutto di Carpegna” u Kanadi. Meksiko je u moderniziranom sporazumu pristao zaštiti uži popis od 340 oznaka zemljopisnog podrijetla EU-a. Singapur je početkom 2019. donio novi zakon o oznakama zemljopisnog podrijetla, što je nositeljima prava iz EU-a omogućilo da podnesu svoje zahtjeve prije nego što sporazum stupi na snagu.

Komisija je pokrenula studiju o vrijednosti izvoza EU-ovih oznaka zemljopisnog podrijetla. Tom će se studijom ažurirati studija⁴⁴ iz 2013., u kojoj je utvrđeno da je u to vrijeme 20 % proizvoda s europskom oznakom zemljopisnog podrijetla izvezeno izvan EU-a, odnosno vrijednost od približno 11,5 milijardi EUR godišnje.

⁴² Ako se ne primjenjuje sporazum o povlaštenoj trgovini, Egipat primjenjuje carinu od 20 % na sirovi šećer.

⁴³ Vidjeti informativni članak SGP-a između EU-a i Japana o mesnim proizvodima: <https://www.eubusinessinjapan.eu/sites/default/files/meat-factsheet.pdf>.

⁴⁴ https://ec.europa.eu/agriculture/newsroom/106_en

Sanitarne i fitosanitarne mjere

Sanitarne i fitosanitarne mjere i dalje su znatne prepreke izvozu poljoprivredno-prehrambenih proizvoda iz EU-a i trgovinski sporazumi važni su alati za uklanjanje tih prepreka. Napredak se ponekad može ostvariti već tijekom pregovora, dok zemlje trgovinski partneri razvijaju bolje razumijevanje svojih sustava. Dobar je primjer toga odluka Meksika da odobri izvoz voća iz nekih država članica EU-a bez nametanja zahtjeva o prethodnom odobrenju⁴⁵. Napredak je ostvaren i u zabrani uvoza peradi koju je Japan uveo na razini cijele zemlje za nekoliko država članica EU-a kao odgovor na izbijanja influence ptica. Japan je konačno ukinuo zabranu uvoza proizvoda od peradi iz 27 država članica. Nadalje, Vijetnam je odobrio uvoz govedine iz dodatne dvije države članice EU-a.

Međutim, brojna su pitanja ostala neriješena. Južnokorejsko tržište još je uvijek zatvoreno za europsku govedinu i 2018. nije ostvaren znatan napredak u obradi zahtjeva država članica EU-a, od kojih su neki podneseni 2014. Slična je situacija prisutna i s nekim drugim EU-ovim zemljama trgovinskim partnerima, kao što su Kolumbija i Peru. EU koristi svaku priliku kako bi raspravljalao o pitanju neopravdanog nedostatka pristupa tržištu za europsku govedinu.

Još jedno važno pitanje odnosi se na činjenicu da nekoliko zemalja trgovinskih partnera još uvijek ne priznaju načelo regionalizacije i EU-ove mjere za regionalizaciju. To bi bilo važno kako bi se europskim poljoprivrednicima omogućilo da u potpunosti ostvare korist od trgovinskih sporazuma EU-a, osobito u europskom sektoru peradi i svinjetine. Osim toga, kao odgovor na izbijanje afričke svinjske kuge kod divljih svinja u Belgiji tijekom 2018., 16 zemalja, uključujući Japan, Južnu Koreju i Meksiko, uvelo je zabrane uvoza na razini cijele zemlje koje su utjecale i na nekoliko drugih država članica EU-a. EU je od tih zemalja zatražio da ukinu ograničenja, koja nisu spojiva s međunarodnim normama i načelima.

EU je daleko najveći izvoznik svinjetine na svijetu. Međutim, prisutnost afričke svinjske kuge kod divljih i domaćih svinja u nekim državama članicama EU-a snažno je utjecala na proizvođače svinja iz EU-a jer su mnoge zemlje trgovinski partneri uvele zabrane na razini cijele zemlje za države članice EU-a u kojima se bolest javila. Ta ograničenja trgovine nisu u skladu s odredbama Svjetske trgovinske organizacije (WTO), neopravdana su sa stajališta rizika i nepotrebna su jer su mjere EU-a za kontrolu učinkovite u sprečavanju prijenosa bolesti putem trgovine. Zasad pogodjene države članice čine približno 18 % izvoza svinjetine iz EU-a prije izbijanja bolesti te je naknada bila moguća. Međutim, ako politika uvoza glavnih zemalja trgovinskih partnera ostane ista, bilo bi teško nadoknaditi izbijanja bolesti u državama članicama EU-a koje prednjače u proizvodnji svinjetine.

Dobrobit životinja

Komisija je 2018. donijela [Izvješće Europskom parlamentu i Vijeću](#) o utjecaju međunarodnih aktivnosti za dobrobit životinja na konkurentnost europskih uzgajivača stoke u globaliziranom svijetu⁴⁶. U izvješću se daje pregled suradnje Komisije na međunarodnom promicanju dobrobiti životinja. U njemu je zaključeno da globalno promicanje EU-ovih normi za dobrobit životinja pridonosi dugoročnom cilju poboljšanja dobrobiti životinja u svijetu, uz istodobno smanjenje nepoštenih trgovackih praksi. U izvješću je potvrđena važna uloga međunarodne suradnje na dobrobiti životinja, među ostalim i u kontekstu sporazuma o povlaštenoj trgovini.

⁴⁵ Prethodno odobrenje odnosi se na zahtjev nekih zemalja trgovinskih partnera da upute svoje inspektore u zemlju izvoza kako bi provjerili pošiljku prije slanja. Troškovi se obično naplaćuju izvozniku, zbog čega je trgovina često neprofitabilna. Meksiko se u moderniziranom sporazumu obvezao da više neće tražiti prethodno odobrenje za pošiljke iz EU-a.

⁴⁶ COM(2018) 42 final, 26.1.2018.

Promicanje poljoprivredno-prehrambenih proizvoda

Kako bi se društvima iz EU-a pomoglo da ostvare korist od prilika za izvoz u poljoprivredno-prehrambenom sektoru koje su nastale na temelju EU-ovih trgovinskih sporazuma, iz proračuna EU-a dodijeljeno je 179 milijuna EUR za promicanje EU-ovih proizvoda, među ostalim u Kanadi, Kolumbiji, Meksiku i Južnoj Koreji. Programi obuhvaćaju različita tematska područja, primjerice opće kampanje u području zdrave prehrane ili posebne tržišne sektore. Aktivnosti promicanja uključuju i organizaciju seminara (npr. u Južnoj Koreji), a cilj im je promicati EU-ove stroge sanitарне i fitosanitarne norme, oznake zemljopisnog podrijetla ili ekološke poljoprivrede.

Radna mjesta i trgovina poljoprivredno-prehrambenim proizvodima

Komisija je na svojem podatkovnom portalu za agroekonomsko modeliranje (DataM) objavila [interaktivni alat⁴⁷](#) za izračun broja radnih mjesta nastalih u trgovini poljoprivredno-prehrambenim proizvodima u EU-u. Alat je dostupan javnosti i pomoći će utvrditi poveznicu između izvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvoda i radnih mesta u različitim sektorima gospodarstva.

9. AKTIVNOSTI U TIJEKU U ODREĐENIM PODRUČJIMA

9.1. Mala i srednja poduzeća (MSP-ovi)

Iako Komisiji nisu dostupni točni statistički podaci o sudjelovanju MSP-ova u trgovini EU-a⁴⁸, istraživanja ukazuju na to da se povećava njihova uloga u međunarodnoj trgovini. Na temelju [ankete koju je 2016. proveo glavni ekonomist Glavne uprave za trgovinu⁴⁹](#) procjenjuje se da je na MSP-ove otpadalo 30 % izvoza robe iz EU-a u ostatak svijeta, a 86 % svih izvoznika iz EU-a bili su MSP-ovi⁵⁰. U razdoblju od 2012. do 2016. vrijednost izvoza MSP-ova povećala se za gotovo 20 %, nešto brže nego ukupna vrijednost kojom MSP-ovi pridonose gospodarstvu EU-a. U 2016. 80 % cjelokupnog uvoza iz trećih zemalja u EU dolazilo je od MSP-ova, što čini 38 % ukupne vrijednosti uvoza u EU.

Trošak ulaska na nova tržišta veći je za MSP-ove nego za veća poduzeća. Na primjer, prevladavanje prepreka trgovini i ulaganjima nije jednostavno nijednom društvu, ali MSP-ovima može predstavljati nesavladive izazove. Trgovinska politika EU-a odgovara na specifične potrebe MSP-ova, osobito kada je riječ o povećanju transparentnosti i povećanju dostupnosti informacija o trgovinskim sporazumima te poboljšanju njihove prilagođenosti korisniku.

Kako bi se stvorilo trgovinsko okruženje koje je bolje prilagođeno MSP-ovima, Komisija radi na smjernicama za objašnjenje načina na koji trgovinski sporazumi funkcioniraju, na primjer u pogledu:

- pravila o podrijetlu,

⁴⁷ <https://data.jrc.ec.europa.eu/collection/datam>

⁴⁸ Države članice EU-a nisu dužne dostavljati podatke o uvozu i izvozu prema veličini društva.

⁴⁹ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/International_trade_in_goods_by_enterprise_size

⁵⁰ U drugim se izvorima navode veće vrijednosti za MSP-ove jer se u statističkim podacima Eurostata prikazuje kategorija društava „nepoznate” veličine. U izvješću glavnog ekonomista Glavne uprave za trgovinu procjenjuje se da je 2012. najmanje 619 000 MSP-ova izvozilo izvan EU-a (http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/april/tradoc_153348.pdf).

- javnih natječaja,
- zaštite prava intelektualnog vlasništva,
- prihvaćanja međunarodnih normi,
- priznavanja stručnih kvalifikacija,
- pojednostavljenja izdavanja viza.

Jedinstvena pravila za međunarodnu trgovinu bila bi najbolje rješenje za stvaranje ravnopravnih tržišnih uvjeta za MSP-ove, ali multilateralni napor napreduju vrlo sporo. Stoga su trgovinski sporazumi važan alat za pomoć MSP-ovima da sudjeluju u međunarodnoj trgovini.

Od objave Komunikacije „[Trgovina za sve](#)“ EU u sve nove trgovinske sporazume uključuje odredbe o MSP-ovima i predlaže uključivanje posebnog poglavlja o MSP-ovima kako bi se osiguralo da cijeli sporazum bolje funkcioniра za MSP-ove. To poglavlje obično uključuje obveze prema kojima EU i partnerske zemlje moraju pružiti informacije o sadržaju odgovarajućeg trgovinskog sporazuma na namjenskim internetskim stranicama koje sadržavaju bazu podataka koja se može pretraživati prema tarifnim oznakama, a sadržava informacije o carinama, zahtjevima za uvoz, pravilima o podrijetlu itd. Osim toga, u poglavlju se predviđa kontaktna točka za MSP-ove u svakoj stranci kako bi se olakšala bilateralna suradnja na razini vlade i interakcija s odborima uspostavljenima na temelju sporazuma, čime se osigurava primjereni odgovaranje na potrebe MSP-ova. Nadalje, Komisija pregovara o pojednostavljenim i sličnim pravilima u okviru novih trgovinskih sporazuma i sporazuma koji su u postupku modernizacije, na primjer u području pravila o podrijetlu.

Sporazum o gospodarskom partnerstvu između EU-a i Japana prvi je sporazum koji uključuje namjensko [poglavlje o MSP-ovima](#)⁵¹. Pregovori o poglavljima o MSP-ovima na tehničkoj su razini 2018. zaključeni i s Meksikom i Mercosurom. U tijeku su pregovori s Indonezijom, Australijom, Novim Zelandom, Čileom i Tunisom. Iako CETA ne uključuje posebno poglavlje o MSP-ovima, EU i Kanada dogovorile su 26. rujna 2018. posebnu „[Preporuku o MSP-ovima](#)“⁵². U njoj se od obje stranke zahtijeva da pruže informacije o pristupu tržištu i uspostave kontaktne točke za MSP-ove.

Komisija, države članice EU-a i poslovna udruženja nastavljaju svoj rad na podizanju razine svijesti o prilikama koje nude EU-ovi trgovinski sporazumi. Komisija na svojim [internetskim stranicama](#) pruža informacije o sporazumima o povlaštenoj trgovini. Jedan je od nedavnih primjera internetska stranica o [Sporazumu o gospodarskom partnerstvu između EU-a i Japana](#)⁵³ posvećena MSP-ovima. U skladu sa svojim obvezama na temelju poglavlja o MSP-ovima japansko Ministarstvo vanjskih poslova objavilo je informacije i na svojim [internetskim stranicama](#). Nadalje, EU-ova [baza podataka o pristupu tržištu](#)⁵⁴ pruža informacije za MSP-ove koji žele izvoziti iz EU-a, dok [služba za korisnike za trgovinu](#)⁵⁵ pruža informacije relevantne za uvoznike u EU. Komisija trenutačno izrađuje novi jedinstveni internetski portal koji bi MSP-ovima trebao pružiti bolje usluge.

⁵¹ http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2018/august/tradoc_157228.pdf#page=503

⁵² http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2018/september/tradoc_157417.pdf

⁵³ <http://ec.europa.eu/trade/policy/in-focus/eu-japan-economic-partnership-agreement/>

⁵⁴ <https://madb.europa.eu/madb/>

⁵⁵ <https://trade.ec.europa.eu/tradehelp/>

Njemački proizvođač povećao obujam izvoza u cijelom svijetu

Trgovinski sporazum između EU-a i Južne Afrike stupio je na snagu 2000. Omogućio je malom proizvođaču strojeva iz njemačke regije Švapske da iskoristi nove prilike za izvoz, poveća zapošljavanje i razmijeni tehnološke inovacije sa svojim zemljama trgovinskim partnerima.

AERO-LIFT izvozi vakuumske dizalice u Južnu Afriku, a proizvodi se kreću u rasponu od sastavnih dijelova do cijelih strojeva. Koriste se, na primjer, u industriji za podizanje teških tereta. Od sklapanja trgovinskog sporazuma vrijednost izvoza samo jedne vrste proizvoda povećala se s 15 000 EUR na 100 000 EUR. Društvo istodobno ostvaruje korist od sniženih carina i administrativnih troškova, koji čine približno 5 % vrijednosti proizvoda.

„Bez trgovinskog sporazuma ne bismo bili u Južnoj Africi”, izjavio je Tobias Pauli, glavni izvršni direktor društva AERO-LIFT Vakuumtechnik GmbH, malog obiteljskog poduzeća iz Binsdorfa u Švapskoj.

9.2. Usluge

Otvaranjem tržišta uslugama nastoje se ukloniti kvantitativna i diskriminirajuća ograničenja u domaćem zakonodavstvu. Pregovorima u tom području nastoji se osigurati da se pružateljima usluga iz EU-a omogući da dobavljaju usluge stranim tržištima i da ih se ne diskriminira u usporedbi s drugim društvima u istom sektoru.

Svi trgovinski sporazumi nove generacije i sporazumi o područjima produbljene i sveobuhvatne slobodne trgovine sadržavaju odredbe o uslugama, čime se pomaže u uspostavi i konsolidaciji regularnog okvira kojim se olakšava pružanje usluga, uz istovremenu zaštitu potrošača. Među sporazumima koji su na snazi s afričkim, karipskim i pacifičkim zemljama samo Sporazum o gospodarskom partnerstvu s karipskim zemljama obuhvaća usluge, dok ostali SGP-ovi imaju revizijske klauzule za pregovore u kasnijoj fazi.

Ostvaren je znatan napredak u sporazumima o kojima se nedavno pregovaralo (kao što su sporazum s Japanom ili Meksikom) jer oni uključuju najnovije odredbe o uslugama i digitalnoj trgovini. Očekuje se da će se sporazumi o kojima se trenutačno pregovara (kao što su sporazumi s Australijom i Novim Zelandom) temeljiti na tim ambicioznim odredbama.

Sporazum o gospodarskom partnerstvu između EU-a i Japana uključuje sveobuhvatne obveze u pogledu usluga i ulaganja, na temelju cijelog negativnog popisa (tj. stranke su navele samo sektore koje u cijelosti isključuju ili na koje primjenjuju ograničenja). Sporazum sadržava i važne regulatorne odredbe, koje nadilaze Opći sporazum o trgovini uslugama (GATS) Svjetske trgovinske organizacije. Ta dodatna poboljšanja pomoći će društvima iz EU-a koja nastoje ući na japansko tržište, ali i onima koja su na njemu već aktivna, da brzo dobiju potrebne dozvole ili odobrenja. Osim toga, sporazum s Japanom pruža okvir za bližu regulatornu suradnju u području finansijskih usluga i doveo je do dogovora između EU-a i Japana o kretanju fizičkih osoba za potrebe poslovanja.

Još jedan indikativan sektorski primjer jest poglavje o digitalnoj trgovini, koje je uključeno u suvremene trgovinske sporazume. O pitanjima u vezi s digitalnom trgovinom govorilo se u sporazumima i u prošlosti, ali sveobuhvatnije odredbe uključene su u sporazum između EU-a i Kanade (CETA), s dalnjim poboljšanjima u Sporazumu o gospodarskom partnerstvu između EU-a i Japana. Nedavno zaključenim pregovorima s Meksikom utvrđene su discipline primjenjive na sve sektore obuhvaćene sporazumom koje odgovaraju na izazove digitalnog

gospodarstva te su nužne za dobro funkcioniranje internetske trgovine robom i uslugama. U tom se sporazumu mogu pronaći pravila kojima se zabranjuju carine na elektroničke prijenose ili obvezno otkrivanje izvornog koda te pravila za povećanje povjerenja, kao što su elektroničke usluge povjerenja, elektronički ugovori, zaštita od neželjene elektroničke pošte i zaštita potrošača.

Učinke trgovinskih sporazuma na EU-ovu trgovinu uslugama s trećim zemljama nije jednostavno kvantificirati, ali raspoloživi podaci pokazuju povećanje izvoza usluga iz EU-a. Na primjer, od 2016. do 2017. izvoz usluga u Južnu Koreju i Čile povećao se za 7 % odnosno 17 %, dok se izvoz u Kanadu u istom razdoblju povećao za 7 %. Nadalje, trgovina uslugama dosegnula je 2017. gotovo 35 % ukupne vrijednosti trgovine između EU-a i Kanade, više od 50 % vrijednosti trgovine između EU-a i CARIFORUM-a te gotovo 65 % vrijednosti trgovine između EU-a i Paname (projekat za trgovinu između EU-a i Srednje Amerike iznosi približno 30 %).

9.3. Sporazum o gospodarskom partnerstvu između EU-a i Japana – pripremni rad⁵⁶

Sporazum o gospodarskom partnerstvu između EU-a i Japana stupio je na snagu 1. veljače 2019. U svrhu pripreme za primjenu tog važnog novog trgovinskog sporazuma Komisija je 2018. izradila informacijske pakete za pojedinačne države članice EU-a, poduzeća i šиру javnost, koji sadržavaju opći opis sadržaja sporazuma, prilagođene infografike za svaku državu članicu EU-a i nekoliko smjernica o carinskim pitanjima i poljoprivrednom ishodu. U EU-ovu [bazu podataka o pristupu tržištu](#) dodane su praktične informacije posebno relevantne za MSP-ove. Komisija je sudjelovala u velikom broju događanja za podizanje razine svijesti kako bi podržala države članice u njihovim komunikacijskim aktivnostima.

Nadalje, [Centar za industrijsku suradnju između EU-a i Japana](#)⁵⁷ (platforma koju sufinanciraju EU i Japan) uspostavio je [službu za pomoć za potporu provedbi sporazuma](#). Služba za pomoć praktični je alat posebno usmjeren na MSP-ove. Prima pojedinačne upite o sporazumu i puža MSP-ovima pristup različitim dodatnim izvorima informacija i drugim besplatnim uslugama. Centar organizira *webinare* za informiranje o specifičnim temama i redovno objavljuje sektorske informacijske pakete („informativne članke“) s informacijama o promjenama i prilikama za izvoz koje se uvode Sporazumom o gospodarskom partnerstvu između EU-a i Japana. Služba za pomoć usko je povezana s drugim aktivnostima Centra, kao što su služba za pomoć za javnu nabavu ili za intelektualno vlasništvo.

Prije nego što je sporazum stupio na snagu EU i Japan surađivali su na dovršetku administrativnog ustroja potrebnog za njegovu provedbu. To je uključivalo:

- razmjenu informacija o početnom postupku za upravljanje carinskim kvotama,
- postupke odobrenja za nekoliko enoloških postupaka za olakšavanje izvoza vina iz EU-a,
- nekoliko tehničkih aspekata o zahtjevima u vezi s carinom za dodjelu carinskih povlastica (npr. postupanje s povjerljivim poslovnim informacijama),
- uspostavu upravljačkih struktura za provedbu poglavljia o trgovini i održivom razvoju,
- razvoj postupovnih i drugih pravila potrebnih za funkcioniranje zajedničkih odbora i sustav rješavanja sporova iz sporazuma.

⁵⁶ Vidjeti odjeljak posvećen [Sporazumu o gospodarskom partnerstvu između EU-a i Japana](#) na Komisijinim internetskim stranicama.

⁵⁷ <https://www.eu-japan.eu/>

Nastavlja se rad na nekim od prethodno navedenih aspekata i na drugim ključnim pitanjima kako bi se ojačalo gospodarsko partnerstvo EU-a i Japana.

Bord Bia, irski odbor za hranu (Irska)

Bord Bia, irski odbor za hranu, dobio je bespovratna sredstva za promicanje govedine iz EU-a u projektu vrijednosti 3,7 milijuna EUR, od čega EU sufinancira 80 %⁵⁸. U razdoblju od 2017. do 2019. Bord Bia je sudjelovao u nekoliko promotivnih kampanja u Japanu u kojima su nastojali istaknuti visoke standarde EU-a kada je riječ o sigurnosti hrane, kvaliteti i održivosti.

„Dodata prava na vođenje ove EU-ove kampanje priznanje je Irske kao izvozne zemlje s bogatom povijesti promicanja i ponude kvalitetne govedine koja se proizvodi na održiv način. Taj nam program omogućuje da proširimo svoje aktivnosti u vrijeme kada je iznimno važna diversifikacija na međunarodnim tržištima... Kampanja nam omogućuje da sve to upotrijebimo u korist proizvođača iz Irske i EU-a.”

Tara McCarthy, glavna izvršna direktorka, Bord Bia

9.4. Poboljšanje iskorištavanja EU-ovih trgovinskih sporazuma

Društva iz EU-a i partnerskih zemalja mogu ostvariti korist od trgovinskih sporazuma EU-a samo ako imaju relevantne informacije o sadržaju tih sporazuma i razumiju kako ostvariti korist u praksi. Na temelju aktivnosti opisanih u prethodnom izvješću Komisija je 2018. pojačala svoje napore za podizanje razine svijesti o EU-ovim trgovinskim sporazumima i za olakšavanje njihova iskorištavanja.

Ostali napori Komisije uključuju unapređenje rada na internetskom portalu koji će pružati jedinstvenu pristupnu točku za izvoznike iz EU-a i uvoznike u EU. Portal će društvima, a posebno malim i srednjim poduzećima, olakšati razumijevanje zahtjeva za pristup tržištu u partnerskim zemljama (ukupno više od 120 izvoznih odredišta) i na tržištu EU-a. Zahvaljujući planiranoj integraciji dviju baza podataka, baze podataka o pristupu tržištu i službe za korisnike za trgovinu, društva će imati bolji pristup informacijama o carinskim povlasticama i regulatornim zahtjevima koji se primjenjuju na njihove proizvode u okviru određenog trgovinskog sporazuma te o pravilima o podrijetlu. Novi će portal sadržavati informacije o prvoj seriji sporazuma i s vremenom će se postupno proširivati.

Nadalje, Komisija je 2018. pojačala svoju suradnju s [Europskom poduzetničkom mrežom \(EEN\)](#)⁵⁹ i organizacijama za promicanje trgovine u državama članicama EU-a kako bi doprla do malih i srednjih poduzeća te bolje usmjerila svoje kampanje podizanja svijesti i informiranja. Komisija je uspostavila novu radnu skupinu Europske poduzetničke mreže za provedbu sporazuma o slobodnoj trgovini, koja razvija skup informativnih materijala za trgovinske sporazume. Mreža će predložiti kontakte za trgovinske sporazume i organizirati ospozljavanja za partnere Europske poduzetničke mreže u svim državama članicama EU-a o tome kako promicati koristi trgovinskih sporazuma među europskim društvima.

⁵⁸ Uredba (EU) br. 1144/2014 Europskog parlamenta i Vijeća od 22. listopada 2014. o mjerama informiranja i promocije u vezi s poljoprivrednim proizvodima koje se provode na unutarnjem tržištu i u trećim zemljama te o stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 3/2008.

⁵⁹ Mreža, koja se sufinancira iz EU-ova [programa COSME](#), aktivna je u više od 60 zemalja i okuplja 3 000 stručnjaka iz 600 organizacija koje su članice. Cilj je pomoći malim i srednjim poduzećima u njihovim međunarodnim aktivnostima.

10. PRAVNA PROVEDBA

Od objave izvješća iz 2018., EU je primijenio mehanizme rješavanja sporova uspostavljene na temelju sporazuma s Južnom Korejom, Ukrajinom i Južnoafričkom carinskom unijom. Stanje tih sporova u kolovozu 2019. objašnjeno je u nastavku. Osim toga, EU je 2. travnja 2019. od WTO-a zatražio savjetovanje⁶⁰ s Turskom kao odgovor na mjere koje je Turska donijela, a koje dovode do progresivne prisilne lokalizacije u Turskoj u pogledu proizvodnje znatnog dijela farmaceutskih proizvoda koji se izvoze u Tursku. Čini se da te mjere nisu spojive s turskim obvezama na temelju carinske unije. Predmet je u tijeku.

Komisija pomno prati provedbu EU-ovih trgovinskih sporazuma i razmotrit će upotrebu pravne provedbe, osobito u slučajevima od velikog gospodarskog ili sistemskog značaja. EU-ovi sporazumi o povlaštenoj trgovini predviđaju strogu provedbu obveza kako bi se osiguralo učinkovito i pravovremeno rješavanje sporova, među ostalim i o pitanjima koja nadilaze Sporazum Svjetske trgovinske organizacije (npr. spor s Južnom Korejom o pravima radnika). Ako se čini da se predmetnom mjerom krše i odredbe Sporazum Svjetske trgovinske organizacije i trgovinskog sporazuma primjenjivog između EU-a i partnerske zemlje, Svjetska trgovinska organizacija i dalje je dokazan i transparentan sustav rješavanja sporova kao prvi izbor te osigurava dosljednost u tumačenju relevantnih obveza.

10.1. Rješavanje sporova s Južnom Korejom

Na temelju poglavlja o trgovini i održivom razvoju Sporazuma o slobodnoj trgovini između EU-a i Južne Koreje, Južna Koreja obvezala se „u svojim zakonima i praksama poštovati i ostvariti” temeljna prava Međunarodne organizacije rada (MOR), osobito pravo na slobodu udruživanja i pravo na kolektivno pregovaranje. Osim toga, Južna Koreja obvezala se ulagati „trajne i kontinuirane napore” za ratifikaciju konvencija MOR-a koje još nije ratificirala⁶¹.

Budući da nije ostvaren napredak, EU je 17. prosinca 2018. odlučio zatražiti savjetovanje⁶² s Južnom Korejom na temelju režima za bilateralno rješavanje sporova. Zbog nedovoljnih napora uloženih u ratifikaciju predmetnih konvencija MOR-a EU je 2. srpnja 2019. zatražio uspostavu arbitražnog vijeća⁶³.

10.2. Rješavanje sporova s Ukrajinom

EU je u siječnju 2019. odlučio zatražiti savjetovanje s Ukrajinom o ukrajinskim ograničenjima izvoza za drvo na temelju režima za bilateralno rješavanje sporova predviđenog Sporazumom o pridruživanju između EU-a i Ukrajine. Ograničenje izvoza prvo je obuhvaćalo drvnu građu i piljeno drvo deset vrsta, a od 2015. prošireno je na sve neprerađeno drvo (uključujući i drvo bora od 2017.).

EU je pokrenuo to pitanje s Ukrajinom u više navrata jer ograničenje izvoza nije spojivo sa Sporazumom o pridruživanju. Savjetovanje je održano u veljači 2019., ali pitanje nije

⁶⁰ http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2019/april/tradoc_157821.pdf

⁶¹ Konvencija 87. o slobodi udruživanja; Konvencija 98. o pravu na organiziranje i kolektivno pregovaranje; Konvencija 29. o prisilnom radu i Konvencija 105. o ukidanju prisilnog rada.

⁶² http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2018/december/tradoc_157586.pdf

⁶³ http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2019/july/tradoc_157992.pdf

riješeno. Stoga je EU u lipnju 2019. odlučio zatražiti uspostavu arbitražnog vijeća⁶⁴ kako bi ono ispitalo to pitanje i presudilo o njemu.

10.3. Rješavanje sporova s Južnoafričkom carinskom unijom

EU je 14. lipnja 2019. zatražio savjetovanje⁶⁵ s Južnoafričkom carinskom unijom (SACU) na temelju dijela Sporazuma o gospodarskom partnerstvu između EU-a i SADC-a (SGP između EU-a i SADC-a) o izbjegavanju i rješavanju sporova. Zahtjev se odnosio na zaštitne mjere uvedene za zamrznute komade piletine s kostima koji se izvoze iz EU-a. EU smatra da je SACU uveo mjeru kojom se narušavaju načela i pravila SGP između EU-a i SADC-a.

EU je SACU-u u više navrata izrazio zabrinutost na različitim razinama i u različitim prilikama. Budući da EU-ova pitanja nisu riješena na zadovoljavajući način, EU je odlučio pojačati angažman sa SACU-om traženjem savjetovanja, koje se mora održati u roku od 40 dana od obavijesti o zahtjevu.

11. ZAKLJUČCI

Iako je rast globalne trgovine 2018. bio sporiji te se povećao protekcionizam, EU-ovi sporazumi o povlaštenoj trgovini nastavili su olakšavati trgovinu. Osim sveukupnog ili djelomičnog ukidanja carina, sporazumi i dalje pridonose razvoju trgovinskog sustava koji se temelji na pravilima te su poboljšali pristup tržištu u partnerskim zemljama za proizvode i ulaganje iz EU-a. Prdonose i gospodarskoj diversifikaciji i rastu u partnerskim zemljama u razvoju. Ostali pozitivni učinci EU-ovih trgovinskih sporazuma uključivali su veću pravnu sigurnost u područjima kao što su trgovina uslugama i javna nabava te bolju zaštitu ključnih interesa EU-a, kao što su prava intelektualnog vlasništva, uključujući oznake zemljopisnog podrijetla.

Osim toga, nova generacija sporazuma o povlaštenoj trgovini važan je instrument i za promicanje europskih vrijednosti povezanih s pravima radnika i zaštitom okoliša, uključujući klimatske promjene.

Istodobno su i dalje postojale mnoge prepreke za trgovinu koje sprečavaju iskorištanje prilika koje EU-ovi trgovinski sporazumi pružaju, a 2018. su se javile i nove prepreke. EU će nastaviti poduzimati mjere potrebne za uklanjanje tih prepreka, uključujući i, prema potrebi, upotrebu bilateralnih ili multilateralnih instrumenata za provedbu.

U svojem nastojanju da poveća transparentnost i odgovornost Komisija će nastaviti podnosići godišnja izvješća o provedbi EU-ovih sporazuma o povlaštenoj trgovini s trećim zemljama.

⁶⁴ <http://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=2034>

⁶⁵ <http://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=2031>

PRILOG 1.: STOPE ISKORIŠTENOSTI POVLASTICA ZA UVOZ U EU

Zemlja izvoznica	2015.	2016.	2017.	2018.
Sporazumi o slobodnoj trgovini „nove generacije“				
Kolumbija	97 %	97 %	97 %	98%
Kostarika	96%	97 %	96%	96%
Ekvador	89%	88%	97 %	99%
El Salvador	82%	74%	90%	91%
Gvatemala	95%	95%	93%	97 %
Honduras	91%	92%	92%	91%
Nikaragva	94%	94%	93%	88%
Panama	70%	61%	82%	82%
Peru	98%	97 %	96%	96%
Južna Koreja	85%	87%	88%	88%
Kanada			28,7%	49,6%
DCFTA-e				
Gruzija	83%	80%	77%	76%
Moldova	91%	88%	85%	85%
Ukrajina	87%	89%	87%	80%
Sporazumi o slobodnoj trgovini „prve generacije“				
Sredozemni partneri				
Alžir	97 %	95%	97 %	96%
Egipat	95%	96%	97 %	96%
Izrael	89%	90%	91%	90%
Jordan	68%	79%	75%	76%
Libanon	76%	71%	70%	74%
Maroko	97 %	97 %	97 %	98%
Okupirano palestinsko područje	78%	81%	77%	65%
Tunis	95%	96%	94%	93%
Zapadni Balkan				
Albanija	87%	86%	86%	84%
Bosna i Hercegovina	93%	94%	94%	94%
Sjeverna Makedonija	97 %	95%	94%	92%
Kosovo	85%	89%	92%	92%
Crna Gora	81%	83%	90%	73%
Srbija	93%	90%	92%	91%
Partneri iz Latinske Amerike				
Čile	95%	95%	96%	94%
Meksiko	52%	58%	70%	74%
Države EFTA-e				
Norveška	71%	66%	69%	69%
Švicarska	86%	83%	85%	85%
Sporazumi o gospodarskom partnerstvu (SGP-ovi)				
CARIFORUM (projek)	91%	92%	91%	86%
SADC (projek)	87%	83%	82%	88%
ESA (projek)	97 %	97 %	96%	96%
Côte d'Ivoire	99%	98%	98%	98%
Gana	98%	98%	96%	99%
Srednja Afrika (Kamerun)	91%	97 %	99%	98%
Pacifik (projek)	92%	99%	81%	

Izvor: Eurostat

PRILOG 2.: STOPE ISKORIŠTENOSTI POVLASTICA ZA IZVOZ IZ EU-A⁶⁶

Zemlja uvoznica	2015.	2016.	2017.	2018.
Sporazumi o slobodnoj trgovini „nove generacije“				
Kolumbija	63%	71%	70%	72%
Peru	28%	47%	52%	56%
Kostarika	Nije primjenjivo	38%	Nije primjenjivo	59%
El Salvador	21%	26%	27%	33%
Gvatemala	21%	32%	31%	33%
Honduras	40%	56%	55%	55%
Ekvador	Nije primjenjivo	Nije primjenjivo	57%	68%
Južna Koreja	68%	71%	74%	81%
Kanada	Nije primjenjivo	Nije primjenjivo	Nije primjenjivo	37%
DCFTA-e				
Gruzija	72%	81%	83%	83%
Ukrajina	Nije primjenjivo	Nije primjenjivo	70%	74%
Sporazumi o slobodnoj trgovini „prve generacije“				
Sredozemni partneri				
Turska	Nije primjenjivo	95%	94%	90%
Egipat	36%	66%	64%	67%
Izrael	Nije primjenjivo	89%	86%	Nije primjenjivo
Libanon	74%	74%	58%	Nije primjenjivo
Maroko	Nije primjenjivo	76%	77%	77%
Jordan	Nije primjenjivo	78%	72%	76%
Zapadni Balkan				
Albanija	77%	80%	78%	80%
Bosna i Hercegovina	91%	88%	88%	86%
Sjeverna Makedonija	Nije primjenjivo	90%	89%	Nije primjenjivo
Kosovo	Nije primjenjivo	44%	60%	66%
Crna Gora	86%	85%	86%	86%
Srbija	89%	91%	91%	90%
Partneri iz Latinske Amerike				
Čile	77%	87%	88%	85%
Meksiko	76%	76%	75%	70%

⁶⁶ Javljuju se razlike između nekih podataka navedenih u ovom izvješću i u prethodnim dvama izdanjima u pogledu stopa iskorištenosti povlastica za izvoz iz EU-a u određene zemlje trgovinske partnere za 2015., 2016. i 2017. To je posljedica ažuriranih podataka koje je Komisija primila od predmetne partnerske zemlje, nakon čega je prilagodila vrijednost.

Države EFTA-e				
Švicarska	79%	79%	78%	77%
SGP-ovi				
Dominikanska Republika	46%	49%	62%	58%
Mauricijus	Nije primjenjivo	Nije primjenjivo	Nije primjenjivo	28%
Južna Afrika	60%	63%	60%	64%

Izvori: partnerske zemlje